БИБЛИОТЕКА СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет. Арадуьл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкомн, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхахьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 27 (2879). | Шинарла, 3 март, 1964 шу. | Мах 2 кап.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

Юрта боахама производствана интенсификаци ера хьакъехьара КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра дешах КПСС ЦК Президиумо 25 феврале Кремле совещани гулйир.

Совещане балхаца дакъа-лаьцар КПСС ЦК Президиума членаша, КПСС ЦК Президиума членалла кандидаташа, КПСС ЦК секретараша, СССР Министрий Совета Председатела заместителаша, союзни республикнай компартей ЦК-ай хьалхарча секретараша, ЦК-й секретараша — юрта боахаме кулгалдара йолча союзни республикай компартей ЦК бюро председателаша, союзни республикай компартей ЦК юртбоахама отделий заведующеша, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен, юрта боахама, хиш дехкача лаьттайн хин боахамен министраша, союзни республикай госпланий председателий заместителаша, «Союзсельхозтехника» республикански объединеней председателаша, парте цхьайолча юрта крайкомийн обкомийн хьалхарча секретараша.

Совещане балхана дакъа лаьцийтар духье кхайна совещание бийхар цу тайппара СССР юрта боахама Министерства, СССР Госплана, «Союзсельхозтехника» Ерригсоюзни объединене, хиш дехкача лаьтташтен хин боахаман йолча Пачхьалкхен производственни комитета, Пачхьалкхен заготовкай комитета кулгалду болхлой, ІилмахоІн специалисташ, КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан аппаратера бехктоххиме болхлой, централни газетийн журналийн редакторш.

ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра де дезача хьалдача гІулакхий хьакъехьа доклад бир КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела новкъосте Н. С. Хрущева.

Оьха лаьрхІах, йоах Н. С. Хрущева, ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра цхьадола практически дешаш шоана хьалхаца оттале.

ХІанз вІаштІехьъяьха а вІаштІехьйоахаш е я юрта боахам толеме дегІабоалабйран Пленума решенешка белгалбаьккха юртбоахама продукташ яхара боаранга кхачаран эшаш йола ерриге материальни торонаш. Минеральни удобренеш яхара йоккха программа кхоачашъеш я парти, дукхагІа яха юртбоахама машинаш, доккхий балхаш деш латт хиш дехка лаьтташ лелабара дехье.

1964 шера юрта боахама хьожаяь капиталовложенеш Советски Іаьдала истори хьалоладелча деза тоаьй. Нахьежаяьрашца шийсейча эггара йоккхагІа я. Нахьа санна 1953 шера пачхьалкхено юрта боахамга 965 миллион сом дехийтадале, укх шера юртбоахамга 965 миллион сом дехийтадале, укх шера юрта боахама цо хьожадаьд 5 миллиарда 400 миллион сом.

Парте Централни Комитетоа правительстван укх тІехкъарча шерашка дукхе а дукхагІа лакхдаьд юртбоахама продукце закупочни мехаш.

Сталин дийна волча хана продукци йохкараз кхиметтел из хьайоаккхаш шоай дІадахар а юхаметтасттале колхозашта ца могаш, мехаш селлаш лоха долаш хиннй, колхозашта дукхьалара мехкий политика харцахьа лаьрхІай парте.

ХІанзарча закупочни мехаша колхозашкен совхозашкен йиш хулийт рентабельни боахам лелабе боахама рузкъаш дебадара хард йолла.

Тахан керттердар сенах латт вьйча, из латт, тІамийца решенеш кхоачашъяра нах оарцагІбахатІамийца решенеш кхоачашъяра нах оарцагІбахар, хлат, шекара свекла, боамби, коартолаш, бехк на даараш, дулх, шура, фуьш, кхыйола продукташ дукхагІа яхарца цар материални безам хилийтарах.

Кердача хьисапаца — сано сага еш эксплуатаци йоацаш, обществе хьалхеш, коммунизм хьалхеш доахкача вайна, советски наха, бакъдар аьлча, чІоагІа лоархІаме я материальни стимул. Цу тайпара стимул я коммунистически общества идеал ше.

Цхьабакъда, из общество хьаяра, сихагІа дІахьалхашкахьа дахаре вай пайда эца беза материальни стимула сийлахь-боккхача низах а, Іалашде деза къахьегама овсарле лакхагІа йолаш болх берашта, къахьегамен ахчен кІезигагІа дІа а доккхий таш, продукташ дукхагІа йоахарашта, керда общество хьалъеча дакъа доккхагІа доапарашта мах дукхагІа телга. Духхьал из гІулакх чакхдаккхара тІахьийхад вай В. И. Ленина, коммунистически общество хьалъеш боахкача наьха материальни безам совбаккхара хьакъехьарча принципах ше дуьзаф хана.

Мишта кхоачашдергда вай продукци дукхагІа яккхарца колхозхойн совхозийн болхлойн материальни безам лакхбара декхар?

Майрра а хьадда а чакхбаккха беза хьаьккхача продукце дукхалгеи дикалгеи хьежжа материальни гІойленаш талара никъ. Колхозхочо е совхоза болхлочо продукци дукхагІа хьа ме ю, дукхагІе мах эца беза цо ше хьийгача къиц.

Кхом доллача хІамах бе йиш я, цхьабакъда, шоай кулгацца продукци хьаеш болча наха материальни стимулировани ярах бе йиш яц кхом.

Уравниловкана духьала къовсам лоаттабе беза. Йоккхий торонаш я вай къахьегамерча дикача хьокхамех боаттІаш бола мах телара. Хьалхарча эртІенна гІойле яла ваар малав, нагахьа санна шийн кулгацца материальни рузкъаш хьадер вац.

ДІахо нов. Хрущева кІоаргга анализ йир дуккхача колхозий, совхозий, бригадай, механизировании звеной балха, хьахьехар производствана комплексни механизаци ера дарда тІа къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхарга дІабода мах лохбара дола колхозийн совхозийн доккхий кхоачамаш а торонаш а. Практически хьехам белар цо юртбоахама продукташ дукхагІа яхарца колхозхойн совхозий болхлойн материальни безам совбаккхара система кийчъяра.

Ше доклад еш новкъосте Хрущева дийцар юртбоахама производствана планировани ера даькъерча кхоачамбоацарий хьакъехьа. 1955 шера тІайнца планироване кердача порядка хьакъехьара КПСС ЦК-ай СССР Министрий Советен сонам телхабеш моттигаш хилара хьакъехьа. Из решени йоллашехье я, йоах Н. С. Хрущева, цхьайолча моттигерча органаша колхозашта качьехк культураш дІаера планаш, хІаьта из бахьан долаш толхабу колхозий кулгалхойн совхозий директорийн, юрта боахама специалистий болх, ахк колхозхойн совхозий болхлойн творчески инициатива.

Новкъосте Хрущева харцахьа лаьрхІар цхьабола болхлой агротехнике шаблон юкъехьа а колхозаштен совхозаштен команда тела а гІерташ хилар. Цо критика йир творчески балха меттал административни коал лелаеш болча производственни управленейн партийни комитетийн болхлошта.

Юхера шийн къамаьл чакхдоалаш новкъосте Н. С. Хрущева дийцар промышленностен гІишлонгъярен даькъера цхьадола декхараш. Цо дийцар хІара гІишло тІакхожама хІаллецалаа, тІишлош хьалъяран оборудовани тІаккхахьаран юкъера бувзам юкъахбувлийта дІадаккхаза дерг ца хилар. Къаьстта чІоагІа уйла тІеяхийтар химически оборудовани хьайран химе гІишлош хьалъераи.

Новкъоста Хрущева партийни организацеш тІахьийхар хьалда организаторски болх боаржабара, берригача къахьегамхой низаш парте Централни Комитета декабрьски, февральски Пленумий решенеш кхоачашъяра тІадерзадара.

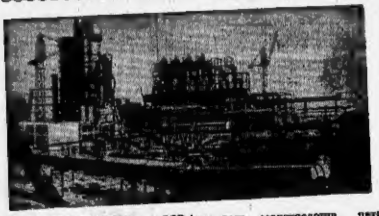

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Кировабаде хьалъеча алюминеви завода сернокислота доаккха комплексни хьалхарча эргІан гІишлош йистейоалаш латт. Монтажни балхаш деш электрофильтраш, кислоотводий кислотни насосаш дІаоттаяь йоахаш латт сернокислотни цеха. ХІаьта технологически оборудоване болх мишта бу хьожаш а латт цхьайолча участкашка.

СУРТА ТІА: сернокислота доаккха объекташ.

Н. Игнатьева сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ ВУЗА ІИЛМАХОША—ЮРТА БОАХАМА

РСФСР лакхехьарчен юкъерча специальни образовани Министерства коллегера

МОСКВА, 29 февраль. (ТАСС-а корр.). Химически вузий Іилмахоша тІа-тІа чІоагІагІа ду мехка юрта боахама долча новкъостала деш дола тохкамаш.

РСФСР лакхехьарчен юкъерча специальни образовани Министерства коллеги хьежай Ленсовета цІерахча Ленинградски технологически института Іилмахоша юрта боахама лаьрхІача минеральни удобренешта оттаьча кердача образецашка. Цу вузо укх тІехьарча шерашка отта я, промышленноста лаьрхІа я, дІаенна юрта боахама минеральни удобренеш яхара керда эффективни методаш.

Коллеге къамаьл дир Ленинградски технологически института проректор волча профессора П. Г. Романковен органически йоацача веществай технологе кафедра заведующи волча профессора М. Е. Позинен. Цар хоам бир дезь даьнача тохкамий хьакъехьа, белггала аьлча, камерни йоацача способаца апатитах кхолла суперфосфат яккхара хьакъехьа. ХьалхагІа хинна суперфосфат яккхара кала метод санна йоацаш керда минеральни бедал—кхолла суперфосфат дукхха а атагІча способаца кийчъе йиш йолаш я—Іанарца фосфорни кислота ца доаккхаш а кийча продукт яздьна аларгаш ца хьожаш а. Цу тайпара, промышленни оборудованена хьежадеча ахчай чотах 50 процент лохбергба капиталовложеней боарам, хІаьта удобренеш хьаярга дІабода мах 20 процент лохлургба. Цхьалхача суперфосфатица нийсйича кхолхача суперфосфатах 3-зза дукхагІа йоахи пайдане хІамаш. СССР Госпланерча химически промышленноста Пачхьалкхен комитето проектни задани чІоагІъяьй Свердлова цІерахча Винницки химически комбинате кхолла суперфосфат йоаха опытно-промышленни цех хьалъяра.

Ленинградски вуза Іилмахой новкъостала юкъейоалаяь чоалхане концентрированни удобрени —нитрофоск йоаха башха-дика способ. Азотни кислота кІезигагІа а дохийташ апатитах из йоаккхаш хиларо шера 700 эзар сом гаргга ахча кходу.

РСФСР лакхехьарчен юкъерча специальни образовани Министерства коллеге могабаьб Ленинградски технологически института Іилмахой болх. Іилман тохкамаш кхоачашдайтара дукхагІа дола хьалаш хилийтар духьа института вІашагІйоалла лаьрхІад минеральни удобреней технологена йола проблемни Іилма-тохкама лаборатори.

ЛОАМАН ХЬАЛАШКА— ЛАКХА ХЬУВКЪАМАШ

Тха юртбоахама артела къахьегамхоша укх шера лаьрхІад колхоза экономика айе. Цар из декхар кхоачашде лерхІ хІаьвча массе культурай хьувкъам лакхбарца. Цу духьа шерра къовсам дІабоалабьб минеральни органически удобренеех махулла дукхагІа пайда эцар духьа.

Колхоза 400 гектара тІа дІадийнад гуйран ялташ. Цул совгІа кхы а хьалхе ялаш я 350 гектар хьажкІаш, 50 гектар горох, 50 гектар гидуаргаш, 10 гектар тхьамка.

Дерригача гурахье дІадийнача ялаташта ханнахьа минеральни удобренеш тайсай. БІаьстан балхашка дІаравоаллашехьа юха а дІадоладерга уж балхаш. ХІанз дукхагІа органически удобренеш дІаккхахьа гІерташ ба колхозхой.

Из гІулакх дика лелаерца белгалъяьннай Ахмадов Дерзана керте латта цхьоалагІа полеводчески бригада. Укхаза вІашагІъехкай хьажкІаш лелаю звенош. Царна керте оттабаьб йоккха балха говзал йола къахьегамхой нов. Садыханов, Гехаев, кхыбараш а.

Кубанций кхайкарал хьал а лаьца лоаман хьалашка хІара гектара тІара 25 центнер фуалъяхача хьажкІий хьее лаьрхІад цар.

Бригада хьажкІаш кхеорг йолча участкаш тІа хІанзлехьа 700 тонн совгІа моттигера удобренеш дІайихьай. Из боля беча коллектив [illegible] дукха ба хьинаре къахьегаш бола колхозхой Т. Пашаев, А. Бачалов, кхыбараш а.

Колхоза экономика хьокхамаш лакхде вІаштІехьдаргда нагахьа санна оаха дерриге кхацшкара балхаш ханнахьа дойя, шерра дІайоаржаергья белхе хьалха латтарий опыт, халача балхашта механизаци ергья.

Цудухье тхона боккха лоархІам болаш да бІаьстанна лерттІа накъа дахкар. Цу даькъе хІанз а дукха балхаш да тха де деваш. Эггара хьалха тхона эш ца йохаш болх бертбола дика ремонт яь тракторгаш. Цхьабакъда, март бетта хьалхара денош дале а тха ерриге трактораш кийча-м яц. Царка ремонт еш я «Сельхозтехника» Шаьлара отделени. Ала деза, цу отделене специалисташ тха хьашташте дукха тарко еш боацилта. Ремонтни мастерскашка сов дукха лоаттаю техника.

Масала, «Т-75», «МТЗ-3» маркаш йолча шин трактора цхьа бутт совгІа ха я цар ремонт еш латта, хІаьта а йисте маца боаргба хоаш а бац.

Культиваторашки, пхкарешш, кхыйола инвентари тоаьяьккха-м дукха ха я тха механизатораша.

Йиззача кийчоша бІаьстан балхаш дІадоладара беррига ниэ тІабахийтаб тха артела колхозхоша.

Т. ЦОГАРАЕВ.
Шаьла производственни управленерча Куйбышева цІерахча колхоза агроном.

МОЛДАВСКИ ССР. Натуральни хишта — соквашта хІанзалца лоаттаьнча лохача температураша хІанз шийн новицеш химена дІалуш я. Масала, комсех даьккхача хих консервировани ечч хана йоазаш йолча, консервантеи дикагІъяр — сорбинови кислота я. Цо аффект йолаш юхаток дрожжевойи плесневойи микрофлорай ида, хІаьта сата зене я из. Сорбинови кислотоца консервировани хий Іалама хьалашле ца талхаш латта а латт, хІаьта цул чам дуккхача бетташка ба а боиц. Иштта, комсий хий лоатталеш йола дукха мех бола ходалаьяккхаш хьалъе езалта дІедоал, чам болеи дикал лакха йолаш продукт лаьча соадаккха торонаш гучаюва.

Комсий хина консерваци ерри из лоаярен йола из способ а цул технологи а вІаштІехьъяьккхай Молдавски кхачан промышленноста института болхлошен Ерригсоюзни баьца даараш доаъялечен консервни института болхлошен яьяна.

Сурта тІа: лаборантка Ж. В. Заяриаяя (аьрдехьа) С. Т. Жарченкой микроорганизмай термостойкостана сорбинови кислотас беш бола Іотказам тоххаш боахь.

ПХИ ДИ ХЬАЛХА

Семилетка ялхлагІча шера къаьстта дика къахьегаш я Грозненски депо пропарочни цеха коллектив. Шерра социалистически яль йоаржаяь хьинаре къахьегаш я цеха бригадаш, сменаш. Цу яхье хьалхара моттиг лелаечарех я мастера Мишина кулгалду № 2 йола смена. Мехкдаьтта продукташ чуйоттеш сийрда продукташ чуйоттеш цистернаш кийчъяра январь бетта план 114 процент кхоачашъяьй. Цистернаш цІеньяю ха планах лаьрхІачул 17 минут кІезиг а еш пачхьалкхена 70 сом ахча кходир цо. Кхы а дикагІа кхоачашъяьй смена болхлоша февраль бетта план. 5 ди хьалха кхоачашъяьй цо из. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша дог гІоздаьккха укх бетта план кхы хьалха кхоачашъе дош деннад смена болхлоша. Цу даькъе къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба цистернаш юлараш И. Баргаев, М. Торкуев слесараш И. Никиткин, М. Логарев, иштта кхыбараш. Царех хІерране смена норма 150—170 процент кхоачашъю.

М.-С. ЧАХКИЕВ.

ТІЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

Семилетка ялхлагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода технологий болам хьал а лаьца дика къахьегаш я укх шера Грозненски аьшкабетона изделей завода Ломешко Николая кулгалду арматурни цеха коллектив. Цига хьаю чура хара йолча цІеношта тІаьхача плиташта лаьрхІа арматура. Иштта цига хьаю балконий плиташта, перемычкашта, кийшта, бІоагІашта, иштта кхычарна лаьрхІа йола арматура. Дахча хьаеча хІамашта когаметта дІадолхача аьшкабетона бІоагІаша, кийша, иштта кхычар пачхьалкхена шера итташ эзараш сомаш пайда бу, хІаьта дукха дукхагІа а ях уж.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьна я арматурни цеха Аполенов Ивана кулгалду бригада. Валоньи продукци арахецара январь бетта план 123 процента, хІаьта февраль бетта план 125 процента кхоачашъяьй цо, планаях лаьрхІачул совгІа арахийцай бІаьш сомаш мах бола продукци. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша дог гІоздаьккхача тха бригадо дош деннад хІара бетта план тІехкхоачаш а еш, укх шера план ханал дукхе хьалха кхоачашъе, — йоах бригадира Аполенов Ивана. Цу даькъе къаьстта дика къахьегарца белгалбаьна ба арматурникаш Шишкин Николай, Хамидов Ахмед, Хангашвили Рамазан, иштта кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Юртбоахама культураш дикагІа хьувкъае, продукци хІара центнер яккхарга дІабода мах ма могга лохбе, — иштта да Сунженски производственни управлене ХХ-гІа партсъезд яхача колхоза кхаш лаладераша шоашта хьалхаша оттадаь декхараш. Уж кхоачашдаре хьинари низ цо кхобеш хьахьег цар.

Гурахьа ялаташ дІадийнача 1184 гектар йолча майдан тІа минеральни удобренеш тайсай колхозе, хІара гектара тІа 1,5—2 центнер а кхоачийташ. Минеральни удобренеш товсаргья боахаме дІадийнача дерригача болча ялаташ тІа, иштта дІайийначул тІехьагІа хьажкІаш тІа а. ХІаьта механизатораша лераІ укх шера хІара гектара тІара 25—26 центнер кІа, мукх, кен, кхыйола культураш хьалкхее.

ЧІоагІа лоархІ боахаме моттигера удобрени—ширдаьнна кхо. Дика вІаштІехьдаьккхад колхозе из кхашка дІахьолгеи дІатосилгеи. ХІанзалехьа кхашка дІадихьад 10503 тонн ширдаьнна кхо. ХІара гектара тІа 20—25 тонн кхоачийташ дІадулаш латт из хьажкІаш, свекла, баьца даараш, кхыйола культураш дІаюргйолча кхашка а. Культураш хьувкъаяра лоаттабеча къовсаме хьинаре къахьег трактористаша М. Подберезина, Н. Павлова, кхычар а.

Лакха хьувкъам хьалхебаре лоархІаме да кхаш леладераша агрохими дика хар. Цу гІулакхе вІашагІъелла кружок я колхозе, механизатораш, звеноводаш, бригадираш — 40 совгІа саг ве цига дешаш. ЛадувгІараша кхетаергйолаш а кІоарга чулоацам болаш а йола лекцеш еш царна агроноа Н. Бугаева.

КІих, хьажкІех, шекаре свеклах, баьца даарех леташ йолча садоахкача хІамаех, цу культураша кулача лаларех а царца къовсам мишта лоаттабе беза, юртбоахама культураштa юкъе тІадаьнна оасар гербицидашца дІадаккха Іомабенниаб ужаш. Иштта Іомабенниаб ужаш культураш лораяра етташ йола молхаш кийчъе а царца болх беча хана кхерамзалеи техника лелае а.

Ам. ПЛИЕВ.

Кердача толамашка

Укх деношка Грозненски «Пролетбата» цІерахча культура ЦІагІа вІашагІкхийтар мехкдаьтта доаккхача предприятей профсоюзни активисташ. Цига цар дІадахачa шера даьча балхий итогаш а нъ укх шера керда социалистически декхараш тІалийцар.

ДІадахача шера даьча балхий итогехи укх шера хьалхашка латтача декхарехи лаьца доклад бир «Грознефть» объединене начальника М. Б. Назаретова. Пренешка къамаьлаш дир «Грознефтаразведка» треста геологоразведочни контора бурильщика нов. Реброва, «Старогрознефта» НПУ цхьоалагІча промысла начальника нов. Хачатурова, «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча буруьл детача контора бурильщика нов. Панкова, иштта кхы дукхачар а. Цар массане а белгалдаьккхар дІадахача шера Нохч-ГІалгІай АССР-а мехкдаьтта доаккхача предприятей коллективаша дика къахьийга хилар. Цул совгІа цар белгалдаьккхар мехкдаьтта доаккхача предприятешка шоай ресурсаех бизза пайда ца эцаш хилар. Кхоачамболаш балха юкъехкахьаца керда техникеи технологеи производственни процессашта автоматизаци механизаци яц.

Юртбоахами йоккха хими сихха дегІайоалаера КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеша дог гІоздаьккха, шоай торонашка хьажа а хьежа керда социалистически декхараш тІалийцар профсоюзни активо. Цо лаьрхІер планал совгІа итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта дакиха, миллионаш кубометраш газ яккха, къахьегама овсарле 0,5 процент лакх а еш арахецача продукцета дІабода мах планах лаьрхІачул 1 процент кІезигбе. Уж декхараш диза кхоачашдара 1400 геолого-технически мероприятеш кийчъергья.

Укх шера 25 декабре буруьл а теха болх бе йолайолийтаргья 25 скважин. Къахьегама овсарле 1 процент лакх а еш буруьл тохача дІадодар 2 процент лохдергда. Рационализаторски предложенеш балха юкъехьарах пачхьалкхена 1,5 миллион сом кходергда. Уж кхоачашдара хьинаре къахьегаш я мехкдаьтта чакхдоаккхача предприятей коллективаш.

С. ЧУХАРЕНКО.
Нохч-ГІалгІай облсовпрофа производственни отдела заведующи.

СТОЛИЦА—ЮРТА

МОСКВА, 29 февраль. (ТАСС корр.). Хетаргахьа, мехка цхьаккха колхози совхози яц столични морках йола машина, кечал, приспособленц йоацаш.

Юрта боахама интенсификаци ера парте баь тІакьехам чІоагІагІа хьаллаьцар москвичаша. Укх шера кхай тІарча къахьегамхошта ханал хьалха дІанкхьийтай кхо эзар кагйоаккха машина, коартолаш чуэцача комбайнашта эша 200 узел, бІаьш эзараш сомаш мах бола оагхалаш.

• • •

БІаьсти кхашка балхаш де долалуча хана хургйолаш удобренеш ехна керда машинаш хьалъй «1905 шерара революци дагалоаттаеш» яхача завода конструктораша. Ялат чуэцача машинаштен тракторaштен йола уьзлаши механизмаши къаьрна даь заказаш толамца кхоачашду итташ йолча предприятена. Программал совгІа 200 эзар сом мах болаш из продукци арахеца декхараш тІалийцав коллективаша.

Шефски новкъостал лаьрхІа столица цхьайтта предприяте «Селхозтехника» базашка ремонтни балхаш де лаьрхІад. «Промеханизаци» яхача объединене 500 тховнах улла, ниъ кийчбе болабаьб хьайбай боахамашта.

• • •

Алархошта новкъостал де лаьрхІад дукхача технологически конструкторски бюроша. Дорогомиловски химически завода специалисташа сомаштен, баьца комараштен, доавъяра а ялата а культураштен эша аммонинитанови тайса удобренеш кийчъяра технологи оттаьй. Коартолаш чуэцаш йола «Комсомолец» яха комбайн кийчъеш я Мосторсовнархозен МГСПС-ен общественни конструкторски бюрош. Балха овсарле цаІн ахи тІеххиларца, шозза егІа хиларца, цунца болх бе 4—6 саг кІезигагІа нах эшаш хиларца хІанз йолчарел эргаш хургья керда комбайн.

КОЛЛЕКТИВ ХЬАЛХА ЛАТТ

Наурски производственни управлене «Надтеречный» яхача совхоза цхьоалагІча отделене шурай-товарни ферма хьайбаш лелаераша толамаш доаз укх тІехьарча хана. Дукха ха йоацаш цу совхозе шура ээхара эггара тІехьалатташ яр цу ферма коллектив.

Февраль бетта хьалхарча деношка цар денеи буса йоаккхаш хинна шура [illegible]—950 килограмм яр. Шоайла дага а баьнна, шоай торонашка хьежа а хьежа ферма коллективо лаьрхІар доалаигара йоаккха шура аллаваьнкхa. Цудухье доалае ехабера ранеоа юкъе хьежкІой силос йиьяр. ХІара денна из кхоза юлаогІйолаш чІоагІдир цар. Да тІехьа кІезигагІа тела йолайир доахаша ехна йол. Цул совгІа дукха дукхагІа малабу бирда.

Къахьегама толамаш доккхденнад, 25-ча феврале денеи буса йоаккха шура 1500 килограммага кхаьчай. Доахан цІенеи дикеи лелаеш царна дІателача доакъяра дикеи дикал хилийтарах ферма коллективо хьалхара моттиг яьккхар.

Кхы тІа а къахьегама хьокхамаш даара ферма болхлоша шерра социалистически эхь йоаржаяьй. Ферма коллективо дош деннад 15 мартага кхачалехьа денеи буса йоаккха шура 2 эзар килограммага кхачийта.

К. ОСМАНОВ.

Партийни вахар

ДОККХИЙЧА СОВГIАТАША ДЕКХАРИЙЛА ВУ

ШЁ кхо ца еш къахьег машинаькъа Грозненски депо болхлой коллективо ворхI шера планех предприятена хьалхашка латта декхараш кхоачашдера. Депо коллектива дог уравуттадер а цуй таорчески уйла ийсача новкъа ерзадер а и партийни организаци. 170 саг ва цу организацена юкъе. ХIаравар ши-шийн участке дIахьожававь болх беш ва парех, парте боацача наха балха хьокхам тел.

Депо болх беш я администрацие беча боахама балха тIахьожам лоаттабеш йола партийни комисси: нормировщик волча ц. Гречкина хьалхле лелаю керда техника производствана юкъейоалайра, рационализаце, изобретательства комисси, мастер нов. Болдырев председатель вола продукци дика арахецарга хьожа комисси, мастер нов. Никонов керте латта къахьегам лорабарен кхерамзлен техникех комисси. Цу комиссеша дика новкъостал ду партийни бюрона.

Бригадашкен сменашкен беседаш еш, газеташ дешаш, мехка а доазол дехьа а хула керда хIамаш дIадовзийташ шовзткъа агитатор ва.

Парте политика болхлошта дIайовзийташ партийни организаце беча балха тIехь цун тешаме гIонча я депора 78 саг юкъе вола комсомольски организаци.

Йоккха терко ю партийни организаце производственни балхашта механизаци яра, къахьегама дикагIа йола методаш юкъейоалаяра. Цу хьакъехьа беррига Къилбаседа - Кавказа машинаькъа тIа а хьалхерча моттиге латт промывочно-пропарочни станци. Мехкдаьтта продукташ цистернашка чуйотташ беча халача балха механизаци хьӀ укказа. Цистернаш йоттача хана сёца латтара ха 42 минут лоацъе йиш хилийтар цо. Доккхий балхаш даьд эстакадаш, насосий вентиляционни устройствеш тоаеш. Цар а кхыча гIулакхаша а йиш хилийтар дIадахача шера план хаьал хьалха кхоачашъе, планел совгIа мехкдаьтта продукташ чуйотта 30278 цистерна кийчъе.

Машинаькъа Управлене Грозне хьайийлай промывочно-пропарочни станце дикагIа йола опыт Iомаю школа. Ийкъа цу моргча станцешка болх беча нахага дIайовзийт из опыт.

Вагонни депо цхьаннена карагIдаьнна дикалар массане а деш кола гIулакх а хвле дIаотт. Масала, вагонашка хьежаш волча коммуниста А. Г. Богамоловна гучадоаьлар подшипникаш талхар атта ха йиш хилар. Цунна гучадаьннар дIадовзийтар технически хьажара пункта болхлошка. ХIаьта иштта дIайовзийтар буксашкара кхоачамбоацараш гучадахара вагонашка хьежача коммуниста И. А. Манесиева керда метод а. Технически хьажара пункта болхлой коллективо толамце юкъекхухь чехка поезлаш кийчъярен уж дIаяхийтарен керда методаш.

Иштта дола балхаш даьд механически цехашка, массе а технически кружокашка.

Партийни организацей административе чIоагIа терко ю коммунистически къахьегама тIехьара болам шербара. Дукха болхлой ба депо цу болама юкъе болхаш. 774 саг ва коммунистически къахьегама ударника цIи лелаеш. Ялх бригада, ялх смена, йиъ цеха коллективо лакхай из цIи. ХIаьта дIадахача шера декабрь бетта депо коллективана коммунистически къахьегама предприяте цIи елар.

Производства дикагIа бола нах дIабовзийтара дукха хIама ду партийни организаце. Даьнаеш долеш хиннача сийлен Доскала совгIа депо я «Коммунистически къахьегама майлий аллейш». Цига хьалтёха доахк токара А. Х. Мисарханова, моляра Л. А. Дамбровскийа, вагонашка хьежача М. С. Кожевниковий, промывочника Я. Юсупова, кхы дукхача дикагIа болча болхлой портреташ.

Депо я «Комсомольски сийлен аллеиш» а. Шин дикагIа болча наькъа сий ду комсомольски организаце. ХIанз аллее хьалтёха доахк бригадира М. А. Миранашева, вагонашка хьежачун Н. С. Бондаренко, слесарий Н. А. Аксенова, Н. Ф. Макавеева, Г. И. Рогачева портреташ.

Вагонни депо хIара денна арадувл «Вагонник» яха пеигазет. Партийни организацена доккха новкъостал ду цо. Депо болхлошта каргагIдаьнна дикалараш хьахьокх, балха юкъе кийслу кхоачамбоацараш гучадокх, уж дIадахара наькъаш дувц. Газет мел лоархIам болаш да дика кхетадеш ва цун редактор нов. Богамолов.

Хёза а дика а кийчдаь плакаташ, транспоранташ, тIахьехамаш доахк депо кое а цехашка а.

ДIадахача шера план ханал хьалха кхоачашйир вагонникаша, 1962 шера хийцачул 46 процент дукхагIа арахийцар вагонаш, къахьегама бисарла семилетка тIехьерча шера планах йоагIачунга кхоачаш лакхйир, паччахьалкхена 114 эзар сом ахча кхоайр.

Цу толамаша сий даьккхар депо болхлой Къилбаседа-Кавказа машинаькъа Управлене меттел, вай мехка беррига машинаькъахошта юкъе а. Иштта къахьегама коталонаш яхара депо коллективана машинаькъахой министерстваи машинаькъахой профсоюзий ЦК-ан карара кара тела ЦIе байракхаши Къилбаседа-Кавказа машинаькъа Управлене а Дорпрофсота а ЦIе байракхи елар. Мехка наькъий рационализаторски болама хьожача хана грозненски вагонникаша машинаькъахой профсоюзий ЦК хьалхара преми нийцар. Депо техническхи хьажара пункта коллективана Къилбаседа-Кавказа машинаькъа Управленеи Дорпрофсотен карара кара тела ЦIе байракх елар.

Укх шера январь бетта шийла ха латташехьа планал тIех дукха цистернаш кийчйир вагонникаша мехкдаьтта продукташ чуйотта. Кийчъенча ерригача поездех 94 процент скоростни метадах кийчъяй, 60 процент маршруташ яхийтай гаранти а йолаш.

Укх деношка вагонни депо коммунистически къахьегама ударникий собрани хилар. Цу собране вагонникашта карара хара тела ЦIе байракхи коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи елар.

Машинаькъа транспорта болхлой социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцача 170 болхлочоа социалистически яхьа отличника значокаш елар. Пхи бIаь машинаькъахочоа премех ахча делар.

Шоашта дения доккхий совгIаташ дIаэцаш тешам белар машинаькъахоша 1964 шера план хаьал хьалха кхоачашъе.

И. МАЙОРОВ.

Шоай къахьегама дикача гIуллакхаша горпромторга коллективашта юкъе белгалъяьнна я закройщика Алахверадова кулгалду номер цаI йола модай ателье коллектив. Январи феврали бетташка баракъаш тегара план эттара хьалха кхоачашъяьй цо. Укх шера план 102 процент кхоачашъе, арахецача продукцега дIабода мах цхьа процент чухаьба боккха, къахьегама овсарле цхьа процент лакхъе а ьына декхар тIанийцад коллективо.

Шоай дош массаза а кхоачашдеш ба модай ателье къахьегамхой. Шоаш хьадага лаьцача керлача фасонах ду цар барзкъаш. Болх массаз а дика бу.

Сурта тIа: Тамахина кертё йолча коммунистически къахьегама бригада коллектив.

Д. АХМАРОВ.

Я. Паиева сурт.

ЛИТЕРАТУРОВЕДИЙ СОВЕЩАНИ

Дукха ка йоаццаш Москве ӧакхъаьлар СССР-а Iилма Академий А. М. Горьке цIерагча Дунен Литература институтён вIашагIтёха СССР-а дерригача къамий литература истори язъдара авторски коллектива совещани.

Цу совещане дакъе лаьцар Советски Союза. союзни а автономни а республикий литературоведаша.

Шоай къамаьлашка Iилманхоша белгалдир СССР-а дерригача къамий литература истори язъдар боккха лоархIам болаш гIулакх хиларал совгIа, из кийчарна хьалхашка утташ йоккха хьалхаш йолга а, хIана аьлча из мо дола дукхача къамий литература истори цхьанна а кхыча мехка хIинзалца арадаьннадац.

Iилманхой къамаьлашта юкъе лоархIаме моттиг дIалаьцар Советски Союзе коммунизм хьалъеча хана къамий литературашта юкъера бувзамий проблемаш белгалъяро а, хIаьта къамий литературай дегIалара белгалонаш гучаяхаро а. Совещане къаьгга хьакъеккар Советски Союза хIара халкъа литература лоархIам тIатIа дукхагIа лакхлуш хилар. Iилманхой литературоведий уйла чехка дегIаухаш хилар, вай мехка халкъашта юкъера доттагIал кхы а чIоагIлуш хилар, цу литературай Iилман тохкем дIахо а бахьара декхараш оттадир. Совещане белгалдаьккхар хIанзарча, беррига а советски нах тIеийраза коммунизм хьалъеш боккхача хана советски къамий литература лоархIам геттара лекхбенилга. Советски Союза Коммунистически Партеи Советски правительстваи чIоагIа теркам тIабохийт Советски дукхача къамий литература дегIадоалеидара.

100 совгIча меттала арадувлача советски халкъа литература цхьа дакъа да гIалгIай литература а. Из Советски Союза къамий литературашта юкъе эттара къонагIа долчарех цаI да. Из хьахиннад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцеца цхьана. ХIаьта цун хана дена дIадахача шерашка цо кхоачамболлаш художественни опыт а Iоаьай, цул совгIа шин дикагIа йола художественни произведенеш бахьан долаш беррига мехка дIадовзаш а, коммунизм хьалъяра доача гIулакха лоаттабеча къонсама тешамера герз хиина дIаотташ а латт.

ХIаьта хIама вай Советски литературоведашта хьалхашка эта декхар да — хIара къаман литература ше къастта а, хIаьта иштта советски халкъий дерригача литературай а творческий опыт вIашагIтохарал совгIа еррига союзни литературни процесс йовзийта а.

Цхьабакъда, из декхар кхачашкё хIанзехьа чIоагIа хале дахIена аьлча Советски Союза хIара халкъа литература Iомадара юкъе йоккха белгалонаш а я, цул совгIа Советски Союза дерригача халкъий литературай истори яздеш хилчалдуккхача Iилманхой ниа вIашагIтоха а беза.

ХIаьта вай нохч-гIалгIай литературоведени дукхагIа долча Къилбаседа - Кавказа къамий литературоведенена тарра хIанз хьалхара гIа боаккхаш мара дац. Цун хIоарга Iилман тохкам бар укх тIехьарча шерашка мара долаь...

Вай литературоведенена юкъе хIанз а проблемни Iилма тохкамаш а къаьсттача йоазонхой творчествана хетадаь дола монографически тохкама а белхаш ца хиларал совгIа. цхьаболча йоазонхой литературни портреташ а дац. ХIаьта араьнна йолча «Нохч-ГIалгIай литературах исторен очеркашта» юкъе а, уж цу тайпара балха эттара хьалхара болх хиларга хьежжа, толамел совгIа, тайп-тайпара кхоачамбоацараш а да.

ХIаьта цу гIулакхо вайна хьалашка нохч-гIалгIай литература Iилма тохкам дIахо а шерра боаржабера декхараш оттаду.

Литература дегIадара боккха лоархIам болаш гIулакх да из Iомадар, тахкар цун толамаш а кхоачамбоацараш а белгалдахар. Хьахьокха беза литература дегIадара истори, цун кердадар а традицеш а, йоазонхой говзал, граждански пафос, партийность, цун вахарцара бола бувзам, идейно-эстетически а художественни а лоархIам.

ХIара писатела говзал гучайккхарал совгIа, хаахьокхв еза къаман литература белгало а.

Дикка теркам бе беза социалистически метод хьахвлара а, из дегIаяра а, писателий говзал лакхаялара а.

Цу тохкамо вIаштIехьдоалийтаргда Сийлахь-йоккхача Октябрьска революце 50 шу дизара хетадаь шу хана арадаргдолча Советски Союза дерригача халкъий литература историе юкъера гIалгIай литература «раздело» боккъонца йола гIалгIай литература юхь тойтар.

А. МАЛЬСАГОВ,

Нохч-ГIалгIай историе, метта, литература Iилма-тохкама института литература сектора воахло.

СТАВРОПОЛЬСКИЙ КРАЙ. Невинномысски ГРЭС хьалъеча ханал хьалха монтаж яьнний хьайийлача ток дIадика телача устройствана. Цигара ток дIалу Къилбаседа - Кавказски экономически районна кольцона. Цу йоккхача электростанце шоллагIча агрIана 150 эзар киловатт низ болча турбинан яьвёи монтаж яьйбалаш латт.

Сурта тIа: Невинномысски ГРЭС-а шоллагIча агрIена хьалхарча блока ю монтаж.

В. Михалева сурт. ТАСС фотохроника.

ЯЗДЕ ВАЙ СИЙЛАХЬЧА ЗАМАН ТУРПАЛЕХ

(Къонача писателий семинарера)

Нохч-ГIалгIайчен къонача писателий семинар хилар город Грозне 27—28-ча феврале. Коммунизм шерра хьалъеш латтача укх замах кагирхой творчествана хьалхашка латтача декхарех доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союза правлене председатела Ахматова Раисас. Укх дIадахача цхьан шера дукха керда произведенеш араяьннай, иштта къонача писателий мугIарашта юкъебаьккхаб кхы а керда писателаш.

Шерагара шерага дегIадоагIаш латт советски Нохч-ГIалгIайчен литература. Докладчика белгалдаьккхар дукха яздара тIа а цаI кхувш дика яздара тIакхе веза хIара писатель, аьнна. Вахара юкъера лоархIамегIдар хьакъоастаде, наьха дег чу дужаргдолаш из дIаязде ха деза шийна тIехьале е мел гIертача писатела. Тахонарча дейна лаьрхIа а ца язъеш даний яхийла аьнна язъе еза произведенеш. Наьха дегаш тохадолийташ дег тIара йоагIаш хила еза писатела, поэта оаз. Сийлахьча М. Горьке яьхача бесса хIара писатела ше язде волавалалехьа шийна хьалхашка оттаде деза кхо хаттар: «Фу язде безам ба са, хьанна язде безам ба, иштта из де безам ба, аьнна». Цу даькъе боккхагIа болча писателаша чIоагIа новкъостал даь къонача, лакхувш боагIача писателашта. Литературе къаьстта дика дакъа лоацаш творчество дика дегIахарца белгалбаьнна ба С. Чахкиев, М. Кибиев, А. Юсупов, Т. Тебоев, М.-С. Плиев, иштта кхыбераш. Цо хьахьокх къоначар мугIараш сиха дегIавхар, — аьлар нов. Ахматовас. Укх тIехьарча шера Нохч-ГIалгIайчен писателий Союза членалла хьайийцав Х. Эдилов, У. Гайсултанов, А. Боков, З. Муталибов, С. Чахкиев. Иштта сиха къонача писателий мугIараш дегIавхар керттерчарех цаI да КПСС XXII съезд культ личность бахьан долаш вахара юкъе мел дийнна гIалатиш дIа а даьха творчествана шерра никъ хьабеллар.

ЧIоагIа доккхаде доагIа вай, диъ шу хьалха къона писателаш 10—15 саг мара ца хиннача. кIанз доккха эскар а хиина из дIаоттарах, — аьлар докладчика.

Къонача писателий къахьегама дика толамаш доахача ударникех лаьца кIезига произведенеш хилар керттерчарех цхьа кхоачамбоацар да, хIаьта берий литература кIезнга хилар, из вай творчествана юкъе лоархIамегIа дола дакъа да. Цу жанре дакъа лоацаш ба, У. Гайсултанов, Х. Саракаев, А. Дакаев. Уж кIезнга ба, уж санна барам дукхагIа хила беза. ДIахо йодача хана къоначар керда произведенеш язъяра кхы а дикагIа ца хьара лоаца а боаккхаш доклад чакхъяьккхар Ахматова Раисас.

ДIахо докладах а къоначар произведенеех а лаьца преиешка къамаьлаш дир семинарё дакъа лоацаш хиннача писателаша. Эггара хьалха вай республикерча литературах лаьца къамаьл дир писателашта юкъе къамагIоолча Арсанов Саидбе. Цо аьлар: «ЧIоагIа дог гIоздаьна хьеж со шута, шун творчествага». Эрсий литературана кхы тIа а айхха бувзам болаш къахьега дезаш хилар белгалдаьккхар цо.

Литературни объединенешта хьалхашка латта декхараш чIоагIа лоархIаме хилар белгал а доаккхаш къамаьл дир Урус-Мартана литературни объединене председатела Хамидова Заргана. Цу объединене дика болх беш хилар хьахьеккхар цо. ХIара кIирецхьа объединене дакъа лоацараш хьагул а луш, шоай керда произведенеш ешаш, царех доахка кхоачамбоацараш дIадоахаш боккха къонсам лоаттабу цар. Каст-каста района газета оагIонашта керда стихаш, произведенеш кепа етташ, радиона уж ешаш дика дакъа лоац. Дукхазза литературни сайренаш хиннай. Цига дика новкъостал даьд тхона школашка наьна мотти литературен хьехача хьехархоша, — аьлар цо. Писателий Союзе правленегара дийхар цо дIахо йодача хана писателий Союза членех цаI консультант хилийтар. Юкъьашта цхьа иттех саг мара воаццаш хиннача объединене, хIанз 24 кхувш воагIа писатель ва тха объединене. — аьлар цо.

Грозненски литературни объединене председатела Е. Ксенизовас белгалдаьккхар драматургена боккха теркам тIабохийтар чIоагIа лоархIаме хилар. ХIанад-теш къонача писателий семинаре драматически секци ца хилар? ХIанзалца хьа драматурги сиха дегIайоалаяра къоначар дика дакъа лаца дезаш хилар белгалдаьккхар цо. Укх тIехьарча цхьан-шин шера 1500 драматически кружокагара 800 кружокага кхаччалца лоахьенай уж. Цо хьахьокх цу жанра болх ло хаттарш хилар.

Юрташкарча библиотекашкен тикашкен вай писателий книжкаш ца хилар бахьан долаш, е школашка а уж произведенеш йовзийтар бахьан долаш цхьайолча моттигашка кIезига довз вай наьха меттала литература, — аьлар къонача писателаша ии. Берсанова, Айдамирова. Литература наха юкъе дикагIа дIайоаржадара дикка къахьега а произведенеш а. Литература наха юкъе дикагIа дIадоаржадера гIанде лелае а еилга къаьстта белгалдаьккхар цар.

ГIалгIай литературах лаьца къамаьл дир писатела Ведзижев Ахьмада. Укх диъ-пхе шера гIалгIай литература дегIадёнад. Республикерча газеташа, радиовещане литература дегIадара е йоагIа йоакхо иц.—йоахар цо. Къоначя писателий творчества юкъерча дикачох лаьцан кхоачамбоацарех лаьцан дийцар нов. Ведзижева. ХIанз шера 4-зза арахецача «Лоаман Iуйре» яхача журнала къоначар хьаштаж кхоачаш ца деш хилар белгал а доаккхаш, укх шера из дукхагIа арахецар дийхар цо.

КIоарига чулоацам болаш къамаьл дир истори литературни Iилма-тохкама института сотрудника нов. Эльмурзаева. Язде болалучарна, е язъераша багахбувцамо боккха пайда дургхилари, цунна теркам тIабохийта безилгеи белгалдаьккхар цо. ХIаране декхар да мамогга багахбувцам хьагулбар. Нохч-ГIалгIай багахбувцам чIоагIа бIаьхий ба. ХIанзалца хьагулабьна багахбувцама юкъе тайп-тайпара литературни бIаь совгIа турпал ва. Цу лоархIамерча жанре из хьагулъеш хIанзалца хьа болх бераш иттех саг мара ваць, — аьлар нов. Эльмурзаева. Махулла из дикагIа хьагулъяра, цох бизза пайда эцара тIахьийхар цо къона писателаши поэташи.

Вай литература юкъе лёдарагIа йола участок я литературни критика. Цох лаьца къамаьлаш дир къонача писателаша ии. Окуева, Яндарбиева, Амалиева, иштта кхычар. Е произведени хестаеш, е из геттара йоаль дIайоаккхаш мара хилац наггахь мара ца хула критика. — йоахар цар. Произведене дикадар дикен во дар вон хилар критика хьахьокха дезилга белгалдаьккхар къонача писателаша. ДIахо йодача хана газета болхлоша, боккхагIа болча писателаша, къоначар тайп-тайпарча произведенешта критика яр мел лоархIам болаш да хьахьеккхар цар.

28-ча феврале къаьст-къаьста шо-шоай секцешка болх беш хилар къонача писателий семинар. Цига яр ии. Ошаева, Зязикова, Ведзижева кулгалду проза секции ии. Яндиева, Мамакаева кулгалду поэзе секции. Цига йийшар къоначар шоай керда произведенеш, царех лаьца дукха къамаьлаш дир писателаша. ХIанзчул тIехьагIа каст-каста вIашагIбеттаргба писателаш. Иштта дика дIабихьар шоай болх къонача писателий семинаре дакъа лоацаш хиннараша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

УШИНСКИЙ

ВАЬ 140 ШУ ДИЗАРГА

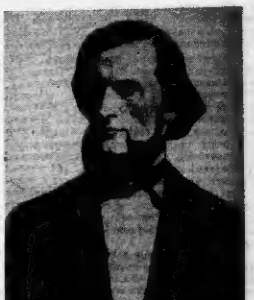

XIX-ча бIаьшера шоллагIча даькъе хиннача культура дентелашта юкъе сийлен моттиг лоац сийлахь-йоккхача эрсий педагога Константин Дмитриевич Ушинске (1824—1871). Шийна хиннача эттара сакхетам болчеи хьалха латтачеи наха волча цо вахар дIаденнад халкъа образованена. В. Г. Белинске идеех Iомавенна Ушинский дог тешаш вола демократ-просветитель хиннав, цо къовсам лоаттабаьб дерда прогрессивни школа хилара тIехьа, кхетам балари дешар хьехари Iалма лардаца леладари тIехьа. «Саг кхетам балара керттера предмет хилара таррах» яача шин керттерча книжка тIа Ушинске гучадаьхад дикагIа йолча эрсий педагогика керттера гIулакхаш — Даьхенцара, къахьеганцара, демократизмацара безам, дикача наха карагIдаьннар лорадеш гIулакх лелалар, дерригача халкъий къама гIулакхаш лархIар, прогрессахи Iамайи шеко йоацаш чIоагIлеи бола тешам. Саг хьакхара дикагIа къаьстта лоархIам къахьегама беш хиннаб цо, кхетам балара гIулакх бераш «къахьегамаш вахарах» кийцлага а лархIаш. Дикка дакъа хьацад Ушинске психологе дукха дола керттера дешаш кийчдоча. «Наьна доши» «Берий дунен» яха юкхьанцарча школа дола Iалаьмате дика книжкаш ядаьа Ушинске. Ах бIаь шу совгIа йолча хана Россе итташ миллионаш дола бераш Iойадаеннах царна. Сийлахь-йоккхача эрсий педагога хьехамо халкъа образовани дегIайоалаеча йоккха аьнчи енлай Россе епиа ца Iеш, доазол дехьа а. Советски педагогически Iилмо, творчески хьаьш Ушинске оттаьь кхетам балара система, цун толашагIа йола идеяш дIахо дегIа а йоалаеш. «Эрсий дьехархой хьехархо» вола Ушинский дIахьача заман хиина Iаш, цох юкъоса педагогически хьехам творчески ииа болаш ба тахан а, из новкъостал ду кхоаион, коммунистически обществы миллионаш бола къона граждане кхетабара.

ШИН БЕТТА ПЛАН — КХО ДИ ХЬАЛХА

Семилетка ялхлагIча шера план 25-ча декабре кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаь хьинаре къахьегаш я Грозненски нефтемаслозаводе коллектив. Январи феврали шин бетта продукци арахецара план 3 ди хьалха кхоачашъяьй цо. Цул совгIа юхеденсача деношка март бетта чотах итташ эзараш тоннаш сийрда продукташ арахийцар завода технологаша. ХIаьта, дукхьал январь бетта арахецача продукцега дIадодар лоххарах 72 эзарш электроэнергi, пар, хий кходарах 39 эзарш сом кходе а вIаштIехьдаьннад цар.

Уж толамаш дахара завода установкашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг лаьккхар нов. Гиладова кулгалеча коммунистически къахьегама установка коллективо. Шин бетта парафин даккхара план 26-ча феврале кхоачашъяьй цо. Иштта цу хана чуэь электроэнергиа, пар, хий, кхийола реагенташ кхоирца 30 эзар сом совгIа паччахьалкхен ахча кходе а тардёниаз цун.

Къаьстта дика къахьегаш ба установкера боккхагIбола операторш ии. Волошин, Горкевой, операторш Шияков, Попильников, кхыбараш.

Т. МАГОМАДОВ.

ДИКА IАНГАРА ДОАХ ЖА

Ведана районерча Карл Маркс цIерахча колхосе пхиэзар совгIа устагIа ба. Уж дерригаш дикача хьала тIа да. ЙIайха желаш, шортта йол, сил... лоо я. Минеральни подкормка ...

Жена геттара дика гIулакх деш ба жаIуй нов. Гастиев, Темсуев, Магомадов, Дахаев, кхыбараш а. Цар массане а шоай керттера декхар лерхIаш тIанийцад жа лертIа Iангара доахилга. Цу къахьегамхой дош чIоагIа долга хоаргда жегара хьал бIаргадайначоа.

КПСС ЦК февральски Пленума решенеша кхы а хьинар елдаь къахьегаш ба уж хIанз.

М. ЗАКИРОВ.

Ханал хьалха

Доккхий декхараш да укх шера «Грозпромстрой» треста номер 12 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо кхоачашде тIанийцараш. ХIанз дIадоладелла латт микрорайоне доккхий Иабельни цIенош хьалделга, цу гIулакха паччахьалкхено 671 эзар сом ахча хьожадаьд. Лардаш ехна баларца укх шера хьалдоттаргда цига хIаране чу 110 квартир е йолаш пхеззa вIаштIара даь кхо цIе. Царна эшача новкъостал де тресто декхарийла яьй СМУ-5, спец. управлени. Шаьла бахача наха цIенош хьалдеш йола комбинат. ХIаране ши-шийн балхаш кхоачашдергда нерда гIишлош хьалъеча.

Укх шера йиъплагIча квартале дIаяла езаш йола Октябрьски районера 536 дешархочоа лаьрхIа школа, дешара шу долалуш, цхьоалагIча сентябре эксплуатаце дIаяла дош деннад коллективо. Иштта кхыча объекташка а дукха я номер 12 йолча гIишлой-монтажни управлене къахьегамхоша хьалъеш гIишлош. Царех я номер 25 йолча школах хетта 400 дешархочоа хьалъеш йола школа. Черноречье юхье Окружной яхача 120 бера хьалъеш йола берий беш, кIаьта иштта Калинина поселке 90 моттиге лаьрхIа берий беш-ясли. Уж балхаш сихен дикен кхоачашдеш я хIанз коллектив.

ГIишлонхошта юкъе къаьстта белгалъяьннай февраль бетта заданиe 115 процент кхоачашъяь Нальгиев прораб вола гIишлой участка коллектив. Управлене карара кара луш йола ЦIе байракх дукха хана деш цун участкага я. Цхьабакъда, Нальгиева участкаца чIоагIа яхье я, бувлаш болх беш ба кхыча участкашнара гIишлонхой а.

ХIара денна 130—140 процент нормаш кхоачашъю прораба Агасиева участкерча плотника Григорьяна, каменщика Петросьяна, кхычар. Шоай къахьегама дикача гIулакхаша бригадай коллективашта юкъе хьалхе лелаеш хьайоагIа январи феврали бетташка план 110—108 процент кхоачашъяь Калинина поселке берий беш-ясли хьалъеш йола Аванесьяна комплексни бригада коллектив. Тамашийна сиха хьалйотт ийна. Цо йош денна ханал дукха а хьалха из йистехкха.

А. ДОДОВ.

№ 5-6 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Укх деношка кепа а тёха арадаьннад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома идеологически отдела март беттара № 5-6 йола «Агитатора блокнот».

КПСС ЦК февральски Пленумах болча хоамаца дIайолалу номер.

Блокнота тIа шерра чулоацам болаш я «Интенсификаце керттера никъ» яха рубрика. «Коммунизм хьалъяра ударни фронт» аьнна йола КПСС обкома юрта боахама отдела заведующе нов. Юрченкан «Тха никъ боккхача хьункъалга» яхача темах йола «Гудермесский» совхоза коммунистически къахьегама бригада механизированни звено звеньевой нов. Радуевен статьяш кепа техай цу тIа.

Йоккхача хиие гвардейцех лаьца дувц нов. Григорьева «Массаза а лохаш» яхача корреспонденце тIа.

«Хьалха латтарий опыт массанена а» яхача рубрика кIал кепа техай «Ахкинчуртский» совхоза директора нов. Льянова «Дуккьал тхоай доакъарца» яха статья.

Блокнота тIа кепа техаб Нохч-ГIалгIай АССР промышленностен, гIишлойн, транспортен болхлой, Iилманхой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха 1964-ча шерара социалистически декхараш.

«Республика сий дола къахьегамхой» яхача рубрика кIал араьйнай В. Светова «Сацита ирва», Р. Ирисханова «Савицкая Раица хьоашия тохалаш аьина йола» корреспонденцеш.

«Грознефтестрой» треста СМУ-9 партбюро секретара нов. Шириева йоккхача хиие гIишлонхара яхетама балхах яьдьй Наурска партъкома секретара заместителя нов. Федорова «Керцача шера къахьегама толамаш хахара тIехьдеа» яхен статьяш кепа техай «Дегаш сийрдадоахарех лаьца» яхача рубрика кIал.

«Халкъа хьаштешта» аьина нов. Жирова язъяьча статья тIара советски наьха хьал тоадаларах лаьца дика материалаш корайоагIаргда агитатора. Агитатора новкъостала лаьрхIа 1964-ча шера е эвача беседашта эша темаша литературен довзийтеш йола указатель. «Ер лу хиес» яхача темах цифрай, фактий подборка кепа техай блокнота тIа.

Ю. ЛОВАЛИЕВ.

БlАЬСТАННА—ЙИЗЗА КИЙЧО

Техника кийча яц

Бlаьстан балхаш шайначаьа дешарна юртбоахама культураш дика хьувкъаьра а лоархlаме да машинотракторни парк заннахьа а лерттlа а кийчъяр. Бакъда, тха производственни управленена тракторашта ремонт яра плаи 70 процент мара кхоачашъяьйц. Кхы а кlезигагlа да «Червленский» совхозе юртбоахама техникана ремонт яра хьокхаеаш. Ханнахьа ремонт яра дlа а ца отташ, хьайбай боахамашта доакъар тlаувзаш хиннай совхозера дукха тракторащ. Кхьметтел тоалъчарех цхьайолча тракторашца а тlаувз доакъар, уйаш тишъеш латт, из бахьан долаш бlаьстан балхаш дара кийча йоаца техника кlезига хургйолаш я совхозе. Цудухьа хьогге а оарц баккха дезаш дар ремонтни балхаш сихдара, хlана аьлча кийча техника ца хилар бахьан долаш бlаьсадаргба бlаьстан балхаш, цу гlулакхо доккха зе дергда совхоза. Кхы а да бахьан техникана ремонт елга ледара делйра. Совхоза керттерча инженера нох. Семенова бехках лерттlа вlаштlехьбаьккхабац ремонтно-механически мастерской болх, кхоачашъяц график. Кlезига тоалъй укхаза юртбоахама инвентарь а.

Дикагlа доа гlулакхаш «Красный пахарь» яхача колхозе Тарковсков Семена кулгалдеча ремонтникий бригаде. «Червленский» совхозечул дикагlа хьалаш доа а машинашта ремонт ера плани графики кхоачашъяьй укхаза. Из толам баккхара керттера да ремонтно-механически мастерской болх лерттlа вlаштlехьбаьккха а хlара болхлочо шийдекхар доваш а хилар, механизаторашна вlаши шерра яхь а йоаржаь къахьегама толамаш дахара къовсам лоаттабелга. Дикагlа толамаш даьхаа укхазй ях. Бурлаковен Богатыревен.

Боахамашка дайча ремонтни балхашка хьежача гучадоал дукха техника зо тоаль хилар. Механикийн бригадирийн бехках да из, хlана аьлча цар лерттlа тlахьожам лоаттабаьбац балха. Ремонт а ь арайоалача машинага теркам тlабахийта хьажац, кхоачамбоацараш гуча а даьха акт оттаяц. Ремонт дика а эзилга дицлий еррига а терко дукхагlа техника тоалра тlаяхийте къахьег цхьайолча мастерскешка, из ннйсадац. Масала, «Коммунизме бода никъ» яхача колхозе ремонт а яь арааьлла трактор шин-кхаь дийнахьа болх бича тlехьашкара сод ахе сецар.

Укх шера лакха хьувкъам хьалкхебара 4300 тонн удобренеш товса эза управлене колхозий кхашка. Шийханнахьа баь баккха безаш а лоархlамера а болх ба из. Бакъда, цу гlулакха эшаш йода туковн сеалкаш хlанз а кийча яц. Цудухьа ледара лел лаьтташ хьаьдара балхаш. Темпаш хlаьэчул кхы лакх ца йой управленерча минеральни удобренеех ахаш кхашка дlа ца товсаш складашка юсаргьа. Хlаьта ужаш ханнахьа тоса еза, хlана аьлча, товса езача хана ца тайсача кlезига пайда боал царех.

Укх шера карадерзаде дезаш хиш лехха дукха лаьттан да производственни управлене, ше-шегlа lоухаргдац цу лаьтташта эшаш доло хий, укхаза болх бе а еза техника. Цудухьа, хlайналехьа ремонт а нь кийч е еза хиш лахкара эшаргйола машинаш а. Бакъда, цу тайпара техника дукхагlча боахамашка йоацаш я.

П. ЖОХОВ,
Шелковски производственни управлене керттера инженер.

Каспи яхача форда тlа гlолла 10 километр дlачу улл «Избербашнефта» промысла форда эстакада. Дийнахьа а бус а форда кlелхара мехкдаьтта доах укхаза.

Дошо кулгаш да скважинай лаьттан кlалхара ремонт еча тха мастерий, — оал эстакаде опыт йолча мехкдаьттахоех Мусаев Омаркадехи (сурта тlа аьттехьарвар) Сагидов Юсапахи. Дукха скважинаш юха болх бе йолалийтай цар.

Р. Дика сурт.
ТАСС фотохроника.

ОАЛХАЗАРАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Шаьла производственни управленерча «Джалка» совхоза оалхазарий фабрика гlулакхаш дикка во дар. Шаккха а кхоачашъяцар цар фуаш гулдара йола пачхаьалкхен план. Вlаштlехьъилацар кадраш, во бар кулгалхой.

Дlадахача шера йиълагlча квартале фабрикана керте еттар зоотехник Суслонова Мария Ивановна. Из дукхача хана деиз коа тlера оалхазараш леладеча боахамашка балхаш даь къаьна специалист я. Цига ше балха еича дийнахь деиз беррига низ тlабахийтар цо фабрика гlулакх тоадар дуьла. Хийцар кадраш, lалашдар эшаш дола тайп-тайпара доакъар, кхыдола дика балхаш а дир.

Гучабаьлар хьалхара толам а. Наьха саина тlехкхоачашъяьй январь бетта фуаш гулдара йола план. Хlара котама тlехьара цу бетта гулдаьд 18 фуъ, хlаьта планах доагlар 8 фуъ мара дацар. Пачхаьалкхена 60 эзар фуъ дlадала дезача 157 эзар фуъ дlадалар духхьал цхьан бетта.

Уж толамаш даха вlаштlехьдалар оалхазаршта шортта алат хилара. Царга ба мукъ, жимкъ, хьажкlаш. Укх тlехьарча хана котамашта Вз яха биомасса тела болабеннаб оалхазараш леладераш. Кастта порошока хьаскане йолаш терга из биомасса. Цо боккха пайда лу.

Фабрика оалхазараш чудоахкаш кхоъ корпус я. Хlара корпуса коллектив шоайла социалистически яхье яьнай. Яхье хьалхара моттиг яккхар кхоалагlча корпуса коллектива. Цар хlара котаме тlехьара кхьан бетта 23 фуъ гулдаьд. Цига дикача балхаца белгалбаьннаб оалхазараша гlулакх деш боли Вопаева lаьша, Демильханова Зайнаб, Альбова Шумисат, кхыбараш а.

Темпаш лох ца еш хьабарlа уж укх февраль бетта а. Беррига низ тlабахийта къахьегаргда оаха КПСС ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяра, йоах фабрика оалхазараш леладераша.

М. ЗАКИРОВ.

УДОБРЕНЕШ—ЦАРЕХ ЛЕРТТlА ПАЙДА ЭЦАЧАРНАl

Вай республика агрохимически дешар шерра даржаро тешал ду КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумашо юрта боахама хьалхашка оттадаь доккхий а бехктокхамера а декхараш юрташкарча къахьегамхоша кlоарга кхетадеш хилара. 1964 шера бlаьстан юхье республика кхашка практически кхоачашлергда уж декхараш. Тешшаме ала йиш йолаш да шоай кхетамаш лакхдаьча республика итташ эзараш болча лаьтта леладераша шоай къахьегама декхар сийленца кхоачашдергда, дlахо колхозийн совхозийн кхашкара хьувкъамаш лакхдара чlоагlа лард йолларгьа, аьнна.

Вай зона климатически хьалаш дика хиларо йиш хулийт удобренеш кхаьна ехкарах пайда дуккагlа баккха.

1964 шера махка хьаергйолча 25 миллион тонн минеральни удобренеех Нохч-Гlалгlайчен тlоадал йолча районашта хьожаьй 50 эзар тонн, е 2 процент. Уж минеральни удобренеш эттара хьалхарча аргlанна яла еза царех пайда дукхагlа эцаргболча а гурахь дувча кlихи алатийна хьорхlа дlайийнача хьажкlех, фабрични шекара свеклах, тхьамкех, гидуаргех, коартолех, баьца дарех, сомий бешамех уж тохаргйолча а боахамашта. Дукха моттигаш хул вай производственни управленешна боахамашта удобренеш хаъарахьа окъаш. Масала, совхна Наьсарен производственни управлене «Кавказ» яхача колхоза эзар тонн минеральни удобренеш алар, хlаьта «Назрановский» совхози кхидараши сийна долча доиниийча боахамашта ешар царех цхаш хиллал мара яцар. Грозненски производственни управлене «Красный горец» яхача лоаман колхоза бlаь тонн минеральни удобренеш оцлай колхозе еррига оахаш дола лаьтта цхьа бlаьи ах бlаьи гектарал тlех доацаш а.

Удобренеш еъарен, уж дlаоттель лоаттаярен, дхашха ехкарен гlулакх цlенхаштта леладе деза вай. Хlаьта цар хам ца беш хуле кхы юхаметтаоттадулургдоаца зе де тарлу боахама. Укх шера вайна хьожаьча минеральни удобренеш мах цаlи ахи миллион сом ба. Республика боахамашка цу тайппара дукха ухаргьа дlайийна хlамаш лораеш йола средстваш а кхыйола юрта боахама эша продукташ а — 500 эзар сома мехьа. Цу тайппара, юрта боахама химизаци яра, хиш дехкилга дегlадоаладара, мелиораци яра, прогрессивни технологи производствана юкъеоккхьара ларда тlа, лоацача хана юртбоахама продукташ шоаза — кхоэза дукхагlа яха декхарийла ба юрташкара къахьегамхой. Алхха цхьан минеральни удобреней четах укх шера 3,6 миллион пуштел кlезигагlа долаш алат кхеле дезаш я республика, совнагlа аргйола кхы тайпа юртбоахама продукташ йоацаш.

Заьа оахаш дола лаьттан хьалхагlа не ах, лаьттан тlера баьцаш, сихагlа йохка а лургьй, дlайийнача хlамашта пайдана йола азоти фосфори лаьттанца дlа а увргьа.

Хlанз вай республика кхоъ агрохимически лаборатори я республикански лоархlам болаш: республикански юртбоахама опытни станцера агрохимей лаьтта доазарен лаборатори, Грозненски мелиоративни опытни станцера агрохимлаборатори, «Росгипрозем» яхача институте Нохч-Гlалгlай землеустроительни экспедице агрохимлаборатори. Кхы а я Грозненски lилма-тохкама ветеринарни станце химически лаборатори а заводашкара, lилма-тохкама учрежденешкара, дешара заведенешкара дукха химически лабораторе а. Уж еррига химически лабораторе къаьст-къаьста балхаш деш я, шоай болх вlеши загаьоалаш а буваам болаш а лелабац цар.

Тахапарча дийнахьа кхашка удобренеш ишта тасса еа хара хьайда рекомендацеш йолаш яц вай цхьаьна воазон совхоно, цхьан нагахьа арашкара дlаийкхача, цудухьа царна хац ши-шиъ тайпара удобрши мича, малагlча хьалашка, мел тасса еза. Хlана укх сахьата воашта метичох тесс вай уж.

МПЗ лаьттах пайда эцарен лаьтта нийсдарен отдел хlана укх сахьата республикерча лаьттанка хиина кувицмаш белгалдоккхац мара яц, хlаьта лаьтта леладеча порядок оттаяра хьалхара бехктокхаме, лаьтта леладарен фу леладарен отдел цо мара, бехктокхаме волаш а саг вац, хlаьта царгара жоп хьадехаш а саг вац. Массаза а иштта хьадоеlаш да из землеустроителаша лаьттах жоп ца луш. Хlана лаьтlекхьачай цар сатем бохабе а йоагlаш йола порядок лаьтта леладеча оттае а еза ха.

Минеральни органически удобренеех бизза пайда эца йиш яц уж нийса а лакхача агротехника боараме а кхашка тесаш ца хилча. Удобренеша юхалуш бола пайда дукхагlа яургба дукхал-кlезигал нийса долаш а лаьттан тайпашка, хlара культуре биологически башхалоний лерттlа мах беш а уж кхашка ехке, нагахьа саьна уж тохача хана аьттув дукхагlа бола ханаши способаши хоржаш хуле.

Вай зона минеральни удобренеех эттара дукхагlа пайда боккхаш йола приемаш я: 1) гурахьа юхча культурашта бlаьстан юкъе подкормка еча хана кlезигача боараме азоти удобренеш юкъаяхийтар; 2) юртбоахама культураш дlаоча хана мугlараште юкъе а бlенашка а гранулированни удобренеш еттар. Советски агрохиме вlаштlехьъаьккха а производстве шерра тохкамбаь чакхъаьнна а йола уж прогрессивни прием республика массе колхозен совхозен шерра пайда эцаш хила еза, къаьстта алаташ дlадувча хана.

Удобренеехи дlайийна хlамаш лораеча химически средстваши пайда эцача хьалхарча шера царга дlадахар диказа-пхеза дукхагlа юхаметтаоттаде йиш йолаш да. Кхьметтал уж техачул тlехьагlа алхха цхьан алаташа совнагlа луча хьувкъамо а юхеметтаоттадаь lац еррига удобренеши аммиачни селитраца эцаргла дlа мел даха авча. Теркалде деза, удобренеех тlехьа-тlайоагlача хана пайда дукхагlа боалаш хилар; цудухьа боахаме удобренеех пайда эцара план оттаеча хана удобренеш яйе а еш еттаргйола гlулакх вlаштlехьдаьнна деза, органически минеральни удобренеш лаьтта тоссача хьалхарча шера дlайийнача хlамаша царех мел пайда ийцаб а хьожаш. Дика эшаш да, 20 тонн кхоша хьархарча юкъага хьаьна вещества мел йоалх — килограммашка лоархlаш: азот — 100, кхо кхалька тасача хьалхарча шера царех 25 процентах пайда эц дlайийнача хlамаша; фосфор — 40, хьалхарча шера царех эца пайда 40 процент ба; калий — 120, царех пайда эцар 60 процент мара яц. Минеральни удобренешка хьежача, уж кхашка тайсача хьалхарча шера дlайийнача хlамаша царех пайда эц укх боараме: азот — 65 процент, фосфор — 25, калий — 75 процент. lилманийн практикаьхьи гучадаьннад [illegible] хlара тонно яйта хьувкъам цхьа центнер лакхбеш хилар.

Удобренеех шерра пайда эцаш хилчхьа юрта боахама массе оагlорахь хиларан йичен, Советски Союзе эттара дукхагlа хьувкъаме продукташ луча зонех цаl хила йиш йолаш яр Нохч-Гlалгlай АССР.

Х. АРСАНУКАЕВ,
республика юртбоахама продукташ ехарен пайдаэцарен министерства коьртагlа бола агроном.

Беррига низ тlабахийта

Таргаlертай бlаьста, дукха балхаш да тха отделене бlаьстан юххе лоацачо кана де дезаш. Дlаэ еза 1300 гектар хьажкlаш, 300 гектар коартолаш, 100 гектар шекар доакха свекла, ка бола, алаташ, кхыйола культураш а. Уж балхаш кхоачашдара отделене вlашагlъеллай 13 механизированни звено. Царех алхе кхаьлкхйаргьа хьажкlаш, кхаьаннаъ коартолаш, йиъйе — шекара свекла. Совкха хьинаре къахьегар бахьан долаш дика хьувкъайяр отделене кхаш леладераша еррига культураш. Укх шера кхы а дикагlа хьувкъам хьалкхеба лерхl цар, хlаьта кхоачашкара доккхий къахьегама декхараш тlаяйяд зэбийа коллективаша. Цар доа денназ хlара гектара тlа 120 центнер коартол, 250 центнер шекара свекла, 60 центнер хьажкlаш кхаьлхаь, аьнна.

Лакха а дина а хьувкъам хьалкхебара дерриге а балхаш механизмашца де деза. Кхоитта звенона тlачlоагlъаь 20 трактор я. Царех 10 «ДТ-54», цхьа «С-100», 9 «МТЗ-6» яха трактор.

Лакхе белгалдаьха декхараш бlаьсти нииллиге а лерттlа кхоачашде дlадоладера доарlаме да боахаме йолаш йола техника ремонт а я кийча хилар. Планах тоае езаш хиннача 13 тракторах 10 трактор кийча я, йиса яхь трактор а тоавь иргаш укх денош ка, тоадаь даьнна нехараш, культиваторараш, махкаш, сеялкаш, хьыраш а. Ремонтни балхаш хьогге а чаккхъаьнна хургдар негаьба саьна эшаш йола оатхалаш яларе, уж ца хилар бахьан долаш болх бе йиш йоацаш ба механизатораш. Масала, скоростной коробкан кхайола оатхалаши ца хилар бахьан долаш тоаь ца йолаш бутт совгlа ха йоаккхаш отделене латт «С-100» яха трактор. Иштта тоае йиш йоацаш латт Евлоев Амир-Хана «ДТ-54» яха трактор, Ильясов Аюпа «МТЗ» яха трактор; корбюратори, кардании болташи, кхыраши эшаш. Совхоза ремонтно-механически мастерске заведующена ховий да уж оатхалаш эшар бахьан долаш трактораш тоае йиш йоацаш латтилга, бакъда, тхона цо дош новкъостал дац. Нагахьа саьна совхоза кулгалхоша эшаш йола оатхалаш lалашъа новкъостал доре 6—8 мартага кхачалехьа йиса техника тоаь йккха вlаштlехьдаргдар тха.

Юртбоахама культураш хьувкъаьра лоархlаме да минеральни моттигерен удобренеех бизза пайда эцар. Дикагlа пайдан да уж ший ханнахьа кхашка дlатайсача. Из дика кхетаду механизатораша. Совхьа гурахьа дlадийнача 800 гектар ка болча алаташта дlатайсай минеральни удобренеш. Суперфосфати аммиачни селитри дlатасса лерхl оаха коартолаш тlа, хьажкlаш тlа, шекара свекла тlе, баьца дааргаш тlе, еррига а 320 тонн удобренеш товсаргьа оаха цу культураш тlа.

Гурахьа дийнача ка болча алаташ тlа удобренеш товсача хьинаре къахьегаш белгалбаьннаб Муцольгов Аламбек, Гараков Мусхьажа, Оздоевгlар Вийсолтен Хьамати. Шоай сменни нормаш 120—130 процент кхоачашъю царех хlарайе.

Боккха теркам тlабахийтаб отделене моттигера удобренеш — шордаьнна кхо кхайина дlадахьера а. 974 тонн кхо дlадихьад кхашка, хlинз сихдаь дlаккхуьаш латт из. Тракторни кхо агрегат я укхаза болх беш. Вlаши социалистически яхье а баьнна къахьегама оасарле лакхъяра хьинари шиз ца кхобеш къахьег механизатораша: Арчаков lалихана, Колдоев Билала, Цороев Тухана, болхлоша Аушева Аьсета, Гуцнева Шафиlата, кхыбараша а.

Юртбоахама культурай дика хьувкъам хьалкхебара иштта лоархlаме да илаш леладераш а агрохими хьехар. Хlаьта отделене хьоиге а дена болх беш я агрохимдешара кружок. Укхаза lомалуш ба звеноводаш, механизатораш, мугlарера болхлой. Кlоарта чулоацам болаш дика лекцеш еш царна агрономе Оздоев Тухана. Минеральни удобренеш мича хана дlатовса еза, мел товса еза, царех фу пайда боай, юртбоахама культурех латача салоххача хlаманца къовсам лоаттабе, уж йоаяра эшаш йола молхаш кийчъе, гербицидашцей, кхыйолча препаратащцей оасар дlадаккха, кхы дукха а хlамаш lомадаьд кружоке дешараша.

И. ОРЦХАНОВ,
Наьсарен производственни управленен «Октября 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделене управляющи.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

Симплетка алхагlча шера генеральни подрядах дукха балхаш де дезаш я «Грознимнефтестрой» треста коллектива. Чlоагlа лоарlаме декхар да цунна хьалхашка латтар, из толамца кхоачашдара цхьа минут зе ца йоаеш къахьега деза цо. Февраль бутт байнаб, хlаьта гlишлонхой хlинз мара боли дlаболабеш бац. Из иштта хилар керттерчарех цхьа бахьан да производственни предприятей контора, механизаци контора, АТК-20, автотранспортни контора, иштта кхычар а шийхан-ханнахьа механизмаш, машинаш, аьшкабетона изделеш ца хилийтар.

Укх шера иштта дукха балхаш да дезаш я № 7 йолча гlишлой-монтажни управлене коллектива, цо кхьаьа еаш я керттера нефтехими корпусаш, шоллагlча аргlан парафина корпусаш, маслозавода атмосферно-вакуумни установка, нефтемаслозавода № 30-б йола установка, иштта кхы объекташ. Хlанзалца хьа балх бе еча цхьа экскаватор ца цу управлене, цу гlулакхо чlоагlа тlехьатетт лаьттанца дlа дозе балхаш. Гlаьнна балха эша беза как дlа-юха кхуьла машинаш а тоьаш яц цига, цудухьа бойлхоша дукха ха зехьа йоаю, шийханнахьа хийтац технически документаш, цу гlулакха уйттаду бахьан, «Гипрогрознефте» ший ханнахьа чертежаш ца хилийтар да хlаши дуаш. СМУ-7 начальника нох. Самойлова аьлар: «Нагахьа эше шин е кхаь сменах болх бе кийча ба гlишлонхой. Шин сменах мукъах хlана бац теш гипрогрознефта проектировщикаш болх, — йоаз ноа».

СМУ-9 машинаш дукхагlа я аьнна хетаду, хlаьта а кетадалар мара хlама дац. Механизмаш йолаш я цига. Болх лерттlа дlабодац цига хьаухийта машинаш еха хилар бахьан долаш. Цудухьа шин сахьата болх баьчул тlехьагlа сейца латта еаш хул экскаватораши бульдозерашь. Механизаце контора коллективо кхетаде доаа Еррига союзни ударни комсомольски стройка машинашта ремонт ю пункт ца хилар, цудухьа йоханза йола машинаш ахийта эзилга ха дезаа коллективна. Йоаккхача хиле стройка балхаш дика дlа ца лахийтара бехктокхаме оа эзаш я КПП кулгалхой коллектива, къаьстта аьшкабетона изделей завода директор нох. Пальчик. Ер шу доладелча дена 193 йолча корпуса тlехьа эзача плиташка хьежаш дlатхо, хlанзалца хьа уж хьаена аьнна ц. Дийнахь яхьар шико плите мара яц, цул тlехьагlа массийн ца доаккхаьаккха плита ца яьаш. Иштта латт 195 йолча корпуса дlеча балхий гlулакх. Вай республика ударни стройка КПП-на брак йола материалаш чакхйоаха моттиг хинна дlаяттай. 195 йолча корпуса цигара хьаенача ветацала ю, лоннех 13 пайдана йоацаш ул, технически хьалдашка хьежача пайдана йоацаш я уж. Цудухьа колоннаш йолла болх сеца латта безаш хул.

Ер шоллагlа бутт ба СМУ-9 управленена аленоена ардакх йоацаш болх дика дlа ца бода. Хlанзалца уж хьаена яц, цу гlулакха бехке я материально-технически снабжене контора.

Хеталу, КПП, АТК-20 конторай, механизаце, материально-технически снабжене конторай коллективаша кхетадаьнна йоккха хими легlайоаляра лоаттабу къовсам чlоагlа лоархlаме хилар. Цар шоай болх толмастала лелабеш хилар бахьан долаш химе гlишлош еча дукха балхаш сейца латт.

Дика вlаштlехьбаьккхабац СМУ-9 кулгалхоша а болх. № 40 йола корпус хьалъеча юкъа 18 мастер хийцав. Цул дукха кlезигагlа боацаш мастераш хийцаб № 164, 111 йола химически завода корпусаш хьалъеча. Мастер болх бе дlаволавенна дукха ха яьалехьа, из цунна дика бовзаш латтича хана дlа а вааккха кхычакьа дlахьожаву из. Цу гlулакхо бахь безача тайпара дlабахийтаа болх. Эттара хьалха хьалъе йолаьь 140-гlа корпус хlана тlехьа кхалъаь аьнна ц. Мастераш каст-каста хувцаш хилар бахьан долаш гlишлош еча дlадодар дукхагlа хул, хьабаьча балха дикал лоха а хул.

СМУ-9 коллективна къахьегама дисциплина а лоарча боарама я. Дlададдача шера цхьайккха бахьан доацаш управлена болхлоша 654 саг-сахьат доадаьд. Ритмично дац цига гlишлой-монтажни балхаш. Укх шера дикагlа дlаболабаьб СМУ-9 коллективо ший болх. Хlара корпус хьалъеча ду гlишлон-монтажни балхаш ший графиках дергдолаш вlаштlехьбаьккхаб болх. Хlана кертерчарех цаl да снабжени еча организацешта ший ханханнахьа эша материалаш хилийтар. Химически заводе хьалъеш мел латта корпусаш укх шера болх бе йолалийта эзилга дика кхета а дав хьинаре къахьега декхарийла ба беррнгаш а.

Ш. МАХМУДОВ,
СМУ-9 мастер.

ЦУН СИЙ ДУ

Балха ди йистедоалаш лаьт, Грозненски газ дlаюха еккъача станце слесараши болхлоац шоаш болх бу моттиг цlенъеш ба. Сихденна шийн смена хьаэца кийчлуш ва оператор Саидов Юнус.

Дукха ха яц Саидов Грозненски газ дlа-юха еккъача станце балха вена, хlаьта а сихха из вовзай lома а яь операторалла болх бе воловелар из.

Газ дlа-юха телача станце болх бераша шоайла новкъостал а деш дика къахьегама толамаш доах. Цкъа нох. Саидова вахте одорант яха жидкость ваопроводе вlолла хьачу ца йоагlаш сецар. Дукха ха ялалехьа цунна новкъостал де ера коммунистически къахьегама ударник Дергачова Галина. Массане а цхьана дlадаьккхар балха юъера вlалат. Хlара смена норма тlехкхоачашъеш иштта дика къахьегаш ва Щербинин Владимир, Шаповалов Владимир, иштта кхыбараш.

Каст-каста хул Саидов Юнус технически библиотеке, цига цо деш ший балха лаьрхlа доли технически литература. Цудухьа дитlехьа лакхлу балха вовзал. Шиъ—кхоъ балха вовзал а цун. Цкъа ший сменицк цамоеш хилча шоллагlча сменах болх бе сецар из. Мичча хана кийча ва из шийцарча болхлошта новкъостал де, цудухьа цун сий ду цар массане а. Хlара смена норма 120—125 процент кхоачашъеш дика къа а хьегаш коммунистически къахьегама сийлен цlи яккхара къовсам лоаттавеш ва из.

Н. СОФРОНОВ,
оператор.

БЕЛОРУССКИ ССР. Къахьегама боккха толам баьккхаб Солигорски калийни комбината гlишлонхой, монтажникий, горнякий, химикий коллективо — хинал хьалха болх бе йолалийтай цхьоалагlча солигорски калийни комбината хьалхара аргlа.

СУРТА ТlА: обогатительни фабрика. Сгержинай хьаарацна руда оата отделени.

П. Иванов сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДЕРГДА

Шаьла производственни управленерча «Гудермесский» совхоза цхьоагагlча отделенерча номер 2 йолча тракторни бригада коллектив социалистически яхье яьнна хьинаре къахьегаш я укх шера юрта боахама продукци алсамъяккхар дуьла. Дукха ха йисаяц бlаьстан балхаш дlадоладала. Цунга бригада кийча я. Техника а кхоачамхилла я. Бригада механизатораша хьинаре къахьийгад техника ремонт еш. Из дика а тоаьй.

Чlоагlа къахьийгад коллектива хьувкъама лард йоллера, 700 гектар гаргга гурахьа дlадийна кlа мукхи да бригаде, бlаьсти дlаергьа шекар доакха свекла, чета, силоса лаьрхlа хьажкlаш.

Бригада къахьегамхоша тlаийца декхараш да гектара тlара 25 центнер ка бола алати 230 центнер шекара свекла кхое аьнна. Из хьувкъам кхоба вlаштlехьдаргда массе тайпа удобренеш хиш декхарал бизза пайда эцарах. 1000 гектар гурахьа дlадийнача алаташта хиш деттача установкашца хий текаб. Бlаьсти юхе а дlадоладергда уж балхаш. Цу установкашца дийна хий деттаргда шекара свеклана а Индургьаш силоса лаьрхlа йола хьажкlаш а.

Къаьстта терко ю бригада удобренешта. Хlаранна хоа цу гlулакхо дукха центнерал алат совдоаккхаргдолга. 400 гектара тlа гурахьа дlадийнача алаташта суперфосфат тессай. Из тессай хlара гектара 2,5 центнер а кхелаьш. Кхашка дlаяраьала йиш йолча эттара хьалхарча дийнахьа дозз механизатораш дlадоладергба лаьттанца тlоадал совнах.

Боккхача теркамца чакхъаьннаб бригада къахьегамхоша агрохимически дешар. Дика lомадаьд цар минеральни моттигерен удобренеш лелар, хиш декхара гlулакх. Агрохимдешаро хlанзе практически балхаш деш доккха новкъостал ду къахьегамхошта. Техника ремонт еш а удобренеш дlаккхуьаш а белгалбаьннаб бригада механизаториш нох. Морозов, Ахмадов, Радуев, кхыбараш а.

Бригада еррига коллектив динача кийчонца нахьй йоагlа семплетка ялхагlча шера бlаьстанга. КПСС ЦК февральски Пленума решенеш къаьстта хьинар айдаь къахьегаш ба механизаторий.

Н. МОЛОСТОВ,
отделене агроном.

НАЬСАРЕН КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕШКА

ДОЛАКОАРА КУЛЬТАРМЕЙЦАШ

Сийрда йоагIача лампаша, хьакхочча апараша, гулбеннача дуккхача наха безаме кетийт Доалакоара культура ЦIа.

Массехк шу да укхаза агитбригада болх беш йола. Ер кхоллагIа шу да цу агитбригада кулгалдеш ков. Картоев, Iалаудин вола а. Вай республике хIара шера хулача художественни самодеятельноста хьажаре дакъа лоацаш хул Долакоара агитбригада членаш. ЧIоагIа сакъердаме а йоккха а к укх шера агитбригада керда програм-ма. Шоай ерригача программах «Пушка» аьнка цIи тиллай цар. Художественни агитбригада еенарн ешаш ба Долакоарча юкъерча школа хьехархой, самодеятельность дукхе езаш боле мари сесаги — Кривоносовгlар. «Пушкаца» юкъейоагIа «Ингушский» совхоза хилагIболча болхлоех йола стихаш, доаркаш-та хетадаь халхар, жен бежен йуште лаьрхIа сакъерданера байташ.

Дукха еза Долакоарча бахархошта Калиева Любас лекха ашараш, Каттоев Адамен Терлоева Тамараси деш доле халхараш. ХIана ужаш «ВIашагIкхетар» яха халхар Iемадеш ба. Долакоа яза а ца Iеш гаьнна дIахезай Чаниева Раяй цIи. Дика а тайжа а халхар деш, хоза оаз йолаш я Рая. Цул совгIа дика лоах Ракс пандар а.

Тайп-тайпара номераш йолаш я струнки оркестра программа. Оркестрана общественни хьесапа кулгалдеш ва школа сятовод Салатов Мовлад.

ХIанз шоай берригаа кхы тIабахийта агитбригада кийчо еш я вай республике хургдолча хьажаре дакъа лацара. ХIанзле а вIашагIъеллай хьажара комиссе. Хьажара кхоанке а тур укх бетта чакхъяккха лаьрхIад. Укх ценошка Долакоарча шурий-товарни ферме КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш дIайовзайташ лекцеш йийшар цар.

Йоккха а ятIахий а библиотека а культура ЦIагIа болх беш. Цхьабакъда, дIеру мавелалаите а гучаяоал цу чура кхоачамбоацараш. Къаьна, кхьеттел 1963-ча шерара а да истола тIа укха журналаш, газеташ. Кхоачамболлаш дац библиотеке лозунгаш, плакаташ. Кхьеттел химена хетадаь хьалтеха доллача стенда тIа гIалатеш да. Денача зале шелалех корта Iочу а белла къаьна газет дешаш вагIа цхьа зIамига саг. Цхьабакъда. Салтукиев ше вагIача кабинете-м дIайха я.

«ДА ВОАЦА БО»

Шийла а «гIийла» а латт Наьсарен-Вокзалера культура ЦIа. Дукха ха я ху чу мIи ца юеза. ХIанзле а кхатилла е дахча а е кIор а бовцаш бисаб укхаза.

Е пандара оаз, е сага гIар ховргъяц шоана культура ЦIагIа. Художественни самодеятельносто, хора коллективо, агитбригада, тайп-тайпарча кружокаша культура ЦIагIа болх баьха йиръенний Наьсарен-Вокзалерча къахьегамхошта.

—Культура ЦIагIа вац бакияст, художественни кулгалхо, пуцухьа болх беш яц агитбригада, художественни самодеятельность, — йоах директора Булгучева. Тамаш йолаш хIана да-ех из! Нов. Булгучев ше ва культпросветшкола йистеьякха. ВIалле дог а лазаш цун шига болх сеца латтарах. Аз фу дергда, йоах цо, тха гIулакх дика дова республика культура министра нов. Татаевна, Наьсарен парткома, комсомола комитета, цар деш цхьаккха новкъостал дац. Шу гаргта хо я со культура министерстве баяист а художественна кулгалхо а вац тIа, ахаш ветгьа.

Укх деношка цига хиннав культура министр нов. Татаев. Цун ховш да кхиара гIулакх.

Цхьаккха а новкъостал дац Наьсарен-Вокзалерча культура ЦIенна республика халкъа творчества ЦIено. Цун директор нов. Питаш цхьан-цхьа дийнахьа хьал а вайн, цига вагIа а ваьгIе, кхи цIавоала. Цхьабакъда, оаш цхьаккха новкъостал хIана дац наьсархошта, кьача во кулгеш дIа-юха а дахийте. Баьшни а вее, со кхы де хIама доалаш вац оал нов. Питаша. Дукха гIулекх лоархIа хургде во ше Наьсарен-Вокзалерча халкъа театра болх юхаболабе новкъостало режиссер Гулиев Султан вахийтарах. Кхо бутт гаргга ха я хIара бетта 110 сом хьа а ийдеш. Гулиев цхьан актах латта «Баранчук велаш ва» яха пьеса оттае ца могаш лела. Пьеса дакъа лоацаш веррига а пхи саг мара вац. Цох а доккха хIама хеташ ва нов. Гулиев. Хале бу цо болх. Ца хоуш а Гулиевна ца тоуш дола дош ала йиш яц цунга: со гIоргва укхазара, оал вIIаьнахача режиссера.

Лоацце аьлча цхьаккха саг вац Наьсарен-Вокзалерча культура ЦIенах дог лазаш. Нохч-ГIалгIай культура министерствас йоагIача тайпара тердо яц ЦIен балха. Совхоза массейолча районна культура ЦIеношта шоаш баьсар хул кхьеттел из а даланвар царна. «Да воаца бо» санна латт доккха, цхьан хана наха сакъердам тийна Наьсарен-Вокзалера культура ЦIа.

ТОАБЕ БЕЗА БОЛХ

— Лайла, шун юртсовета председатель чувоача цIагIа йийхьогI селла шийла. — аьнна хьаттар оаха йоккхача Ачалкхерча библиотека заведующега нов. Бизаевайга. Цхьабакъда, юртсовета председатель Беков Сусаркъа юртсовете воацаш хала-рах тха хаттар жоп доацаш дисар. Тхога Лайлас кхыдар хийцар: кхатилла кIора а дахча а да тхога — дика во йоаг.. Соаха а хьагай из-м дошта..

Геттара соттигача, тишача цIагIа йоалл библиотека. Хьалтеха доахк къаьна лозунгаш. Библиотеке дIачувахьийча латтача истола тIа уллашардаьнна никко газет. Библиотеке дIачувоалача аьтта оагIорахьа доала почта чуйола цIа. Нагахьа санна почта кхычаьа дIа а йиха из цIа библиотека читальни зала лаьрхIа дIалоре бакъахьа дар юртсовето.

Из библиотека малагIча хьале я хой-хьогI Наьсарен культура отдела заведующега нов. Альдиева. хIаьта из библиотека вIалла а моттаж а хургбац Нохч-ГIалгIай АССР Культура министерства болхлой.

Тишача, корех цхьаккха кинга бIагI ца боаллача цIеношка улл йоаххача Ачалкхера юртара клуб. Цхьа бутт хургба клубе кхьеттел нув ца хьоихха. Шоай клуб Iанга кийчъеш ремонт из ярий оаш укх чу, аьнна хьиттича кIира-м техаар аьнна жоп хоа. Цхьабакъда, цох теша хала да.

Мазаша хьалдизад оений саьнаш, тхов. Цхьа яттех деха а доланза а гIанд латт «клуб» яхача цIагIа. БIехача цIагIа хIейтте „дьушни" шийла. Шера нух ба.

— Кхатилла дахча, кIора бац, — аьлар клуба заведующе Гоикортиев Мухьмада. ХIаьта бIеха хIана я аьлча, шийла йоландаь, аьлар цо.

«Культура турпалаш» яза жергарга клуба чу доаллаеш дIамигача цIагIа болх беча агитбригаде дакъа лоацачарех. Нагахьа санна репетици е моттиг а хIаьта юртсоветагара, района культура отделагара дIеншдуьхьа новкъостал а хуларе дика творчески коллектив хургъар укхазарча агитбригадех.

Агитбригада юкъевоагIа 16 саг. Укхаза ва «Алханчуртский» совхоза тракторист Евлоев Бахьаудин, шофер Акиев Жора, совхоза болхло Беков Мохьмад. Хора кулгалдеш а хьехархо Р. Гоголева, юртарча комсомольски организаце секретарь Чаниев Салингирей, хIаьта пандарч а шоай а укхаза — Сунова Зоя. Цхьабакъда юрта кхаш йола цхьаккха гIалгIай йоI кхалсаг еш агитбригаде дакъа лоацаш. Цу гIулакха дукха сиготлен йоI клуба заведующица а.

«ПЕРГ ЕТТАЦ, IЕХА А IЕХАЦ, ЦIАГIА ДIАЧУ А ВИТАЦ»

ВIалла эргабоалаш бац Жайрахьарча клуба болх. Укх Iай клуба цкъа мара чIага баьккхабац. Из дар юртарча юртсовета председатела, школа завуча Куркиева Заретхана ше йолча баьхача кхалнаха кино хьокхийтача хана. Киноге хьажа баьхараша кино хьокха болабелар. Цхьабакъда, хIана а хац юртарча кхалнаха из фу кино дар — лента хедадеш, цкъа хьоккар шозза-кхоазза хьоккар. Бейсан шийттанах тIехьагIа цхьоалагIа сахьат доладалалца баьгIар хеттий «киноге» хьежаш.

Цела яхбеш шоацага хьахехар фу кино да а ца хоаш чубахар уж. Цу клуба заведующа нов. Цицкиева беш цхьаккха болх бац.

Клуба балха йоакко еш вац А. Шерипова цIерахча колхоза парторганизаце секретарь нов. Умаров. юртсовета председатель нов. Цуров, района культура отдел.

Юртсовет чуулача цIагIа я библиотека. ЦIенача, сийрача цIагIа безаме я. Хьалтеха доахк лозунгаш, плакаташ. Хоза я «Химии — юрта боалама» аьнна вIашагIъелла стенда - выставка. Шоай библиотека а цун заведующа Льянова Лида а дукха еза юртхошта. Масса хана безаме, еленна хул Лида. Ше цига болх беча укх-ихе шера шийла балха говзал лакхъеш я из. ХIанз Грознерча культпросветшколе заочно дешаш я Лида.

АГИТБРИГАДА-М ХУРГЪЯР. МАЦА?

Шорттига хьайййлар клуба йоккха ю! Шийла, дегаза хьадж етталу клубе дIачувоаллеча. Клубе дIачувахьача гIальнен юкъаш, гакуаргий «Iюраш, каьхаташ дала. Шеша хIана бац аьнна дом уал клуба пенаш тIа. Дуккьал цхьан пена тIа хьалтеха дош 1969-ча шера ярахийце Зармаев Iаддал-СаIида толамаш дуза плакаташ мара кхы тойтера агитаци яц.

Клубе беш цхьаккха болх бац кино хьокхарал совгIа. Цунга хьажа а вагIац 5—10 саг мара.

Клуба заведующе нов. Евлоев Закречо дувц агитбригада кастта болх беш хургья кхаш. Цхьабакъда, из маьа хургья хоаш вац нов. Евлоев. Цу клубе цIаккха а ший корта бIаргабайтабац юртсовета председатела нов. Ханчиева. Фу уйла ю-хьогI цо?

Юрта юкъе улл библиотека. ЗIамигача библиотеке цIена, сийрда я. 3 эзара шк бIаьа книжка да библиотеке. ДоагIдоагIача дIаоттадаь латт тайп-тайпара литература, дика вIашатIехьъийкхай атеиста уголок, гойтара агитаци, Каст-каста йогIа Чаниева Лида ЭкажагIоагIийда. Юртарча ферме массанека дIахоаш керда газеташ, журналаш деша. Укх деношка из яха хилар декабрьски февральски Пленумий решенеш юкъаш. Чаниева Лида ший болх боллаш а дукха безам а болхло я.

Наьсарен культпросветучреждешка хIана латташ дола хьал кхи дIахо ца йиш болаш дац.

Наьсарен-Вокзалера ерригаа общественность, кулгалхой, республика культура министерство эшцагIъелла еза цигара болх боагIача тайпара тоабара.

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕЙДОВИ БРИГАДА: М. ЦА[illegible] — Наьсарен ВЛКСМ юртбоахама комитета инструктор; Х. ЯНУРКАЕВА — Республика халкъа творчества ЦIен методист; М. МАРЗИЕВ — Наьсарерча «Ленина никъ» яхача газета болхлой; Р. МУЦОЛЬГОВА — «Сердало» газета болхло.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Шергара шерга лакхлуш йоагIа кубански юртийн станицийн культура, юртбоахама къахьегамхой книжкашцара безам а лакхлу.

ХIана крае болх беш я 1800 массеи библиотека. Цу библиотекашка книжкаш дешаш цаI ах миллион саг ва. Дукхьали дIаладача цхьан шера библиотекаша наха дешa дIаденна книжкаш 25 миллион да, хIаьта юрташкарча библиотекай фонд цаI ах миллион том алсамъяьлай.

Колхозийн совхозийн культура цIеношта доккха новкъостал ду Краснодарски краен библиотечни коллекторо.

Сурта тIа: (аттехьара аьрдехьа) коллектора болхлой Л. А. Бойкон Л. А. Малаховая Усть-Лабински районерча библиотекашта дIаладьйта книжкаш кийчлаш ба.

Е. Шуанова сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АРГЕНТИНСКИ ФАШИСТИЙ КЪИЗА ГIУЛАКХАШ

БУЭНОС - АЙРЕС, 29 февраль. (ТАСС). Росарио яхача городе селхан массехк аргентински фашист летав Санта-Фе яхача провинцерча коммунистически парте организаце цхьан кулгалхочох Гильермо Кеоехи компарте адвокатах Адольфо Трумперахи. Шиннена а хала човнаш хиний.

ХьалхагIа хоам баьчча тайпара, «Пакуара» яхача фашистски организацерча бандиташа 25 феврале вийнав хьабе болк ца хиларе, хIамаш маьха еза хилара дукхьали, алапеш тIатохийтаре тIехьа къахьегамхоше лоаттабеча къовсама плая юацаш йолча собране дакъа лоацаш хиннача профсоюзий кулгалхоех ши саг.

«Профсоюзий цхьоаьоннеш цар гIулакхаш хьан бартаца лeлaдаран тIехьарча боламо» дIахьийнад. Фашисташа лeлaду къиза гIулакхаш ца «болхлойн халкъен низаш кхота ца залийтар дукха империалистически монополешен реакционни гIозарашен лелаеча кампане цхьа дакъа хилар». Дуккхача политически партей викалаша лоархI, мехка демократизаци яра тIехьа латтараш террористически актацца кхерабе гIерташ реакци хилар.

ИТАЛЬЯНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕНА КУЛГАЛДАРА ЗАЯВЛЕНИ

РИМ, 29 февраль. (ТАСС). Селхан укхаза кепа теха аралькхай мехкара экономически гIулакхаш сихха талхаш латташ хилар белгалдоахаш йола, мехка экономически проблемашта хетаяь Итальянски коммунистически партена кулгалдара заявлени.

Заявлене тIа йоах, аьттехьара гIозараш, правительства мелалах пайда а эцаш, наьчахьалкхено монополешца къовсам лоаттабара йола моллагIа а перспектива дIаяккха гIерт, хIаьта, иштта цар безам ба къахьегамхошка шоаш керттера дIадехараш, белггала аьлча, алапеш тIатохийтара дакъе, дитийта.

Компартена кулгалдаро нах тIахьийхар экономика сихха дегIайоагIалга Iалашде могаргдола керда никъ тIаацара тIехьа, наьха вахар лорадарав цун боерам лакхбарал, монополистически группай совленаши цар доали кIезигдара тIехьа, хIаьта иштта ерригаа экономически социальни структура бокъонца йола перспектива бахьан долаш а къовсам лоаттабара.

БIехача наькъашца Руби бакъве гIерт

НЬЮ-ЙОРК, 29 февраль. ТАСС-а корреспондента Гарри Фримана хоам бу:

Присяжной кандидаташкара самардийнахьа лоткъам эцача хана Джека Рубе адвокаташа сакхетийтар США-рча антикоммунизма истерех, шоай клиент бакъавара йолча, средствах санна пайда эца безам болаш шоаш хиларах.

Беркинса кандидатура юацача хана адвоката Джо Тонахилла хаьттар: «Коммунист вийнача сага тоаш тоха суд ерговолча, Америке еггара толашагIа йолча присяжной суда член хилар техасски Iаьдалак доацига ховш ий хьо? «Техасски Iаьдалак» яхача дешашка хьежжа, коммунист вер, гучох, зулам дац. Тонахилл, бакъдола хIамаш массенена гуччахьа доллашехьа а, Освальд коммунистически парте член хиннав але а цунга гIолла ше гадоахаш вола Руби бехказа ваккха а гIерт.

Обвинене викалаша дукхьале аьй Тонахилла деша, хIаьта судахо волча Джо Брауна цар еш йола дукхьале корта болаш а лаьрхIар, хIаьта Тонахилла даьча хаттара жоп ма ле аьнна Перкинсана приказ а деннад.

«Нью-Йорк Джорнал Американ» яхача газета корреспондентас Доротта Киагаллена Далласера хоам бу ФБР-ен Рубе адвокаташтех юкъерьар «шийна нийсса кхы цхьаькха йоаца бIеха сонов» хилара хьакъехьа. «Дерригача гIулакхий мах баьчул тIехьагIа, — доккхала санца изду Килгаллева, Вашингтона цхьацадола зIамаш хов е Ли Харви Освальдах дегабуам беш я, цхьабакъда, цун безам бац Далласа а кхача дуненна а из дIахайта».

ДАГАЛАТТАР — ДIАЙОАККХИЛГА

ЛОНДОН. Къулбехьен-африкански расистски правительства хъахетам бовцаш къовсам лоаттабу ЮАР-а профсоюзий конгрессена дукхьала. 1964 шу хьадоладелча дейз лийца чубувххар бахьан долаш 50 гарга кулгалхо воацаш йисар ЮАР-а профсоюзий конгресс. Цу тайпарча тактико лерхIар — из организаци законах яц аьнна дIа а ца кхайкеш, дIайоаккхилга.

ТАСС.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДИ ДАГАЛОАТТАВЕШ

ВАШИНГТОН. США дукха къахьег хIенарча а тIехьа тIайоагIача а американий тIехьенашта Далласе тайшача балхах вийнача президента Кеннеде вахара а гIулакхий а хьакъехье мамотта дукхагIа довзийтар кухьа. Цу гIулакха лаьрхIа магнитофона тIа дIаязде лерхI цун кхоачарагIа, гаргара болча, цунца цхьана болх баьча нахаца, пачхьалкхен деятелашца хиниа къамьлаш. Уж йоаьош тIадола ленташ доададергда Гарвердски университетерча «Кеннеди дагалоаттавеча библиотеке».

(ТАСС).

Советски Союзаца торговли лелаяра тIехьа

ОТТАВА. Канаде тIа-тIа дукхагIа дувц Советски Союзаци кхыча социалистически мехкашцеи торговли дукхагIа лелаяра тIехьа.

Масала, Англе Советски Союзера йийо беххаш йийаь ца Iеш, станокаш, фотоаппараташ, сахьаташ, музыкальни инструменташ, и. кх. дI., йоах «Глоб энд мейл» яхача газета тIа. Дика йовзаш я эрсий берий игрушкаш, шоколад, сигареташ, кхыдола товараш. Советски Союз чIоагIа дегIабена мохк ба. Цун товараш хIана-дац вай тиканшка? — хетт газето.

(ТАСС).

ХIАРА ДЕЗАЛА — КНИЖКАШ

ХIара дезал библиотекера деша книжкаш ийдара юкъеоза аьнна декхар оттаваьд библиотекай болхлошта хьалхашка.

Из болх дика беш я Шелковской района библиотекаш. Районе бахача дезалех 92 процент библиотекашкара деша книжкаш ийдеш ба.

Книжкаш дешараш дикагIа юкъеозара ерригача формаех мехкаш бизза пайда ийбу: книжкаш тела пункташи вIашагIъеха, производствени участкашка книжкаш кхухь.

Районе йолча 19 библиотекех толашагIчарех я Старогладовски, Каргалински, кхыраш.

Строгладовски юрта библиотеко (заведующи Спиосаева) доккха новкъостал ду колхоза цо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. ХIара производствени участкана лаьрхIа передвижка, фермашкен бригадашкен дика вIашатIехьъяьха цIе уголокаш я. Шеча уголокашка хьалтеха да лозунгаш плакаташ. Масала, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш кхоачашъе тIахьекаш дола «Химии — юрта боахама», «Юрта боахам семилетие» яха а хьмдола а плакаташ.

Библиотекаро активисташен хан-ханнахьа беседаш ю, литература деш юрта боахам лакхбара долча новкъостала.

Библиотеко ший болх общественностаца айхха бувзам болаш бу. Цунна тIо ду юрта боахама специалисташа, хьехархоша, лоарша.

Школаца кхьена библиотеко химена хетаяь сайре йир юртарча къахьегамхошта. ЧIоагIа уйла тIаьнхийта даьийтIар цар цу сарахьа яьча «Юрта боахама — химии», «Иштта да ца тамаше Iилма — химии» яхача лекцешка.

Дика чакхъяьлар Л. Н. Толстойн В. В. Маяковски творчествана а кхалнаха а хетаяь сайреяш, дешарий конференцеш.

Мехка чу хула цхьаккха а йоккха событи дешарий терко тIа ца йохийташ йитац библиотеко. КПСС 60 шу халара, парте Центральни Комитета Пленумашта космосе полеташ яра хетаяь выставкаш йир. 666 саг ва хаддаза библиотеке воагIаш.

Каргалински библиотеко ханханнахьа дешарий конференцеш ю, керда литература дIадовзийт, беседаш ю. Цо йоккха терко ю юрта боахама дикагIа болча болхлой опыт колхозхошка дIайовзийтара. Шерра гойтара агитацега тIоалла дIадовзийт библиотека «Красный пахарь» яхача колхоза социалистически декхараш, уж миштта кхоачашдеш да.

Колхоза жа лелаяра боахам дIахо а дегIабоалабара хетаяь конференци йир. Шоай балха опыт дIайовзайташ цига къамаьлаш дир бригадира Пушкарева, вокхагIа волча жа Iуно Мануйлова, кхычар. Жа лебадара ше дезар дийцар ветеринари лоро Трофимов.

В. РАЗКИЛЬДИЕВА.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯЬЙ

ХIара шерра- шера шоай балха квалификаци лакхъяра «Малгобекнефта», «Октябрьнефта», «Старогрознефта», «Сунжанефта», иштта кхыча нефтепромыслови управленешкара дукхха специалисташ хул «Грознефта» объединене учебно-курсови комбинате дешаш.

1963 шера 550 саг бурильщикаш, мехкаьтта даккхара операторащ, аьттан кIалхерча скважинашта ремонт яра операторащ, котельнешка кочегараш, цар гIончаш, масса тайпа классай шофераш Iома а баь шо-шоай балхаш тIа дIахьожабьб комбинато.

Укх шера январи феврали беташка дийша баьнача курсанташта юкъе дикен тIехдикен экзаменаш дIаелар «Сунжанефта» НПУ электромонтера Аушева, «Старогрознефта» электромонтера Дьяченкос, «Октябрьнефта» бурильщика гIончас Шевченкос, «Сунжанефтерча» оператора Дубинина, кхыбараша.

3-ча марта 20 саг сейсмически бурене бурильщикаш арахецаргба комбинато. Царна юкъе дикагIа дешаш ба Грознерча геофизика трестера бурильщикаш Тепикин Михаил, Левченко Георгий, Тавабаев Эзаха, дукхха кхы а.

Д. АМАРОВ.

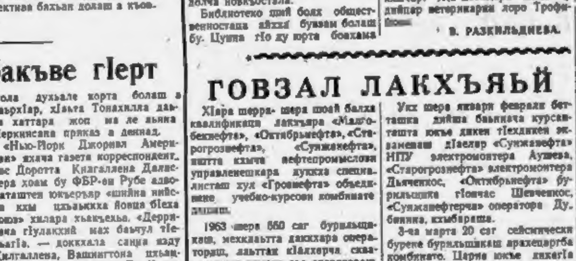

Машиностроительни арматурни завода коллективо семьлетка вахкагIа шу доладир январь бетта валовни товарни продукци арахецара план 108,9 процент, хIаьта февраль бетта план 28-ча феврале 103 процент кхоачашъеш.

Къьастта дика болх беш я Базоркин ИбрахIама Фатима заведующа йола химически лаборатори. 1932 шера техникум а яьккха лаборантаьа болх бе йолаеннай из. ЧIоагIа езаннай лаборанта ший специальность, цуцухьа дика йовз Базоркина лаборанта декхараш. «Химически анализага хьежжа мара ха йиш яц доаладаьча чона дикал» — йоах Фатимас. Иштта експорта хьача продукцега дIадохача аьнка дикаль га хьожаш я из. Общественни вахаре доккха дакъа лоац Базоркина Фатимас.

Сурта тIа: Базоркина Фатима чонаца мел углерод я хьожаш йоаьл.

Н. Плаева сурт.

Хьажарга кийчлуш я халкъа таланташ

Юрта художественни самодеятельноста Российски смотра еча кийчоа республикански оргкомитета совещани хилар 29 феврале Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете.

Совещане кийцар республикера юрта художественни самодеятельноста коллективаш цу смотрага мишта кийчлу я царна город Грозне художественни самодеятельноста коллективаше миште новкъостал ду а.

Совещане хьийхабар Урус-Мартана, Науре, Ведена районий юрта художественни самодеятельноста Российски смотра еча кийчоа оргкомитетий председателаш ий. Межидов, Саранцева, Ахматукаевш.

— ВIашегIа а теха болх беш я смотра кийчо ю 13 саг юкъе вола районашка 5—7 сагах латта юртийн оргкомитеташ,—аьлар Урус-Мартана райисполкома председатела заместители района культура отдела заведующи волча Межидова. — Верригa а художественни самодеятельноста балха юкъе дакъа лоацаш 819 саг ва. Болх беш я халхара, драматически, хоровой кружокаш, 88 вокхий кхалсаг юкъе а йолаш. Укх шера январи феврали беташка 54 концерт оттадаьд цар къахьегамхошта. Дика болх беш я Котар-Юртара, Оалхазара-Юртара, ГIойтIара коллективаш. Районе болх беш я 13 агитбригада. Къасттa теркаи тIабохийт коллективаша КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш бахача наха дIайовзийтара.

Наурски района культура заведующе Саранцевас дийцар района коллективаша смотра кийчо еш беча балхах.

Ерригача юрташка болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, 612 саг юкъе а волаш, аьлар цо. Района драматически, хоровой, халхара кружокаша укх шера 79 концерт оттадаьд бахача наха. Литературни сайреваш ю. Цар балха юкъе керттердар хIана тIехьагIа хинначa Пленумашa хьалхашка оттадаь декхараш къахьегамхошта дIадовзийтар да. Науре, «Надтеречный» совхоза, кхычахьа «Химия—юрта боахама» яха а агрохимех лаьца кхийола а сайренаш яьй. Дика болх бу Знаменскерча культура ЦIено, «Победа» яхача совхоза, «Советская Россия» яхача колхоза художественни самодеятельноста коллективаша. 20 марта агитбригадай смотр хул.

— Болх беш я района смотровой комитет, йоах Ведана райисполкома председатела заместитела нов. Ахматукаевас. — 18 клуб я района, хоровой, драматически, халхара кружокаш я. 30 совгIа кхалсаг я царна юкъе дакъа лоацаш слюдяной фабрике болх беш болча новхий меккарех. Района культура цIагIа йоккха сайре хилар хинена, шурен дукхи дукхагIа даккхара хетаяь. Иштта йола сайренаш района кхыча юрташка а яьй. Элистанже, Беркика, МеркитIе культура университеташ хьайийхай. Дика болх бу цу юрташкарча самодеятельноста коллективаша. Цар иштта дийцар шоай балха кхоачамбоацарех а.

Совещане къамьлаш дир смотра кийчо яра республикански оргкомитета членаша: телевидени редактора Галаева, тиникий театра режиссера Шаипова, город Грозне юрта цу хьакъехьа деча новкъосталах дийцар композитора Иржанско, КПСС Грозненски горкома инструктора Вовта, кхычар.

Совещани йистейоалаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР культура министра Татаева.

Т. ЮСУПОВ.

Редактора вам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИОЙ: 6.30 — Юрта боахама болхлошта йола передача (эрсий меттала); 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.20 — «Сердало» газета оагIонаш тIара; 16.45 — промышленноста болхлошта йола передача (эрсий меттала); 17.00 — «Къилбаседа-Кавказа экономически вахар» яха радиогазета;

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — берашта дола мультфильмаш; 12.30 — «Богдан Хмельницкий» яха художественни фильм; 18.25 — телевизионни вердадераш (нохчий меттала); 18.40 — нохч-гIалгIай фольклорера дийна дукхьалара музи. 19.10 — «Еза атлетика» яха спортивни фильм; 19.40 — английски метта урок; 20.10 — «Хьаштдола къьаший» яха бакъдолчоа тIера хьаший фильм; 20.35 — «Джунгли» яха телевизионни спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикий улица, 14. Телефонаш: редактора вам. — 2-07-01, йоалтоахама секретара — 2-48-48, партийни вахараш, промышленноста, юртбоахама, школай отделий — 2-35-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 14. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-48-48, отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-35-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография Революции проспект.

Типография из-во «Грозненский рабочий» проспект Революции.

С-00049. Заказ № 230.